

Prostorna struktura zagrebačke gradske četvrti Stenjevec

Zuanović, Mislav

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:271687>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Mislav Zuanović

Prostorna struktura zagrebačke gradske četvrti Stenjevec

Diplomski rad

**Zagreb
2019.**

Mislav Zuanović

Prostorna struktura zagrebačke gradske četvrti Stenjevec

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra edukacije geografije

**Zagreb
2019.**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: nastavnički* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom prof. dr. sc. Dražena Njegača

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Prostorna struktura zagrebačke gradske četvrti Stenjevec

Mislav Zuanović

Izvadak: U radu je istražena prostorna struktura zagrebačke gradske četvrti Stenjevec. U radu se dao pregled razvoja i transformacije prostorne strukture kroz povijest s naglaskom na današnje stanje. Pokušala se utvrditi cjelokupna prostorna struktura, tj. socijalno-prostorna i morfološka struktura s posebnim naglaskom na funkcionalno-prostornu strukturu. Ustanovljeno je da su prometna dostupnost, te dostupnost rekreacijskih funkcija relativno zadovoljavajuće, dok dostupnost obrazovnih funkcija, a posebice kulturnih funkcija nije zadovoljavajuća. Također, je ustanovljeno da u četvrti prevladavaju objekti profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti, a nakon njih najviše je praznih objekata.

44 stranice, 30 grafičkih priloga, 3 tablice, 62 bibliografskih reference; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: prostorna struktura, Stenjevec, Zagreb, gradske funkcije, dostupnost

Voditelj: prof. dr. sc. Dražen Njegač

Povjerenstvo: prof. dr. sc. Dražen Njegač
doc. dr. sc. Vedran Prelogović
doc. dr. sc. Ružica Vuk

Tema prihvaćena: 2. 2. 2018.

Rad prihvaćen: 12. 9. 2019.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Thesis
Faculty of Science
Department of Geography

Master

Spatial structure of Zagreb city district of Stenjevec

Mislav Zuanović

Abstract: In this paper, the spatial structure of The Zagreb city district of Stenjevec is being analysed. The paper provides an overview of the development and transformation of spatial structure throughout history, with an emphasis on the present situation. An attempt was made to determine the overall spatial structure, ie. the socio-spatial and morphological structure with special emphasis on the functional-s. It has been found that traffic accessibility and availability of recreational functions are satisfactory, while accessibility of educational functions, especially cultural functions, is not satisfactory. Also, it was found that the district is dominated by spaces with professional and specialized activities, followed by spaces with no function.

44 pages, 30 figures, 3 tables, 62 references; original in Croatian

Keywords: spatial structure, Stenjevec, Zagreb, city functions, accessibility

Supervisor: Dražen Njegač, PhD, Full Professor

Reviewers: Dražen Njegač, PhD, Full Professor
Vedran Prelogović, PhD, Assistant Professor
Ružica Vuk, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 02/02/2018

Thesis accepted: 12/09/2019

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. Uvod	3
1.1. Ciljevi i hipoteze	3
1.2. Pregled dosadašnjih istraživanja	4
1.3. Metode rada.....	6
2. Prostorna struktura grada	8
2.1. Prostorni obuhvat Stenjevca.....	8
2.2. Razvoj prostorne strukture Stenjevca.....	9
2.3. Socijalno-prostorna struktura	14
2.4. Funkcionalno-prostorna struktura	16
2.4.1. Dostupnost obrazovnih funkcija.....	16
2.4.2. Dostupnost rekreacijskih funkcija.....	20
2.4.3. Dostupnost kulturnih funkcija.....	22
2.4.4. Dostupnost turističkog smještaja.....	23
2.4.5. Prometna dostupnost	25
2.5. Morfološka struktura	27
2.5.1. Plan četvrti.....	27
2.5.2. Tipovi zgrada i način gradnje.....	28
3. Analiza kartiranja poslovnih objekata.....	30
5. Zaključak.....	45
Literatura i izvori.....	I
Popis slika, tablica, priloga	V

1. Uvod

Prostorna struktura nekog područja proučava različite elemente prostora. Obuhvaća socijalno-prostornu strukturu, funkcionalno-prostornu strukturu i morfološku strukturu. Svaku od ovih komponenti moguće je samostalno analizirati i dobiti predodžbu o određenom prostoru istraživanja. Prostorni obuhvat ovog istraživanja je Stenjevec - gradska četvrt na zapadu Grada Zagreba. Ova četvrt je odabrana jer usprkos činjenici da spada u gradske četvrti Zagreba s najvećom gustoćom naseljenosti, vrlo je malo radova napisano o njoj. Stoga je procijenjeno da je to vrlo zanimljiv prostor za istraživanje prostorne strukture.

Prvo naselje na ovom prostoru je nastalo za vrijeme prodora Rimljana u Panonsku nizinu, a najpovoljniji put za to im je bila dolina rijeke Save. U to je doba Save bila plovna, makar za manja plovila pa se u blizini Stenjeveca nalazila riječna luka koja je služila i kao prijelaz preko rijeke (ur. Buhin i Mijatović, 1985). Tako možemo zaključiti da je povoljan geografski položaj omogućio nastanak naselja na ovom prostoru već u rimsko doba. Prva crkva u Stenjevcu je sagrađena 1344. godine na mjestu današnje župne crkve (ur. Buhin i Mijatović, 1985). Samim time, može se zaključiti da je to tada bilo značajnije naselje jer se crkva nije gradila u manjim naseljima. Područje Stenjeveca se s godinama širilo, a 1950. Stenjevec postaje dio Zagreba (Žuljić, 1978).

1.1. Ciljevi i hipoteze

U radu je dan pregled razvoja i transformacije prostorne strukture kroz povijest s naglaskom na današnje stanje. Pokušala se utvrditi cjelokupna prostorna struktura, tj. socijalno-prostorna i morfološka struktura s posebnim naglaskom na funkcionalno-prostornu strukturu. Cilj istraživanja je bio utvrditi prostornu strukturu četvrti, kao i kako se Stenjevec mijenjao kroz povijest te utvrditi u kojem će se smjeru dalje razvijati. Nadalje, pokušalo se zaključiti postoje li razlike u prostornoj strukturi, posebice u funkcionalno-prostornoj strukturi između različitih dijelova gradske četvrti. Osim toga, željelo se utvrditi koje vrste djelatnosti prevladavaju u četvrti i postoji li njihovo prostorno grupiranje. Povezano s tim, htjelo se zaključiti postoji li problem praznih objekata u Stenjevcu.

U skladu s navedenim ciljevima postavljene su dvije hipoteze:

1. Prazni objekti su vrlo zastupljeni u pojedinim dijelovima četvrti

2. S vremenom je došlo do prostornog grupiranja različitih vrsta poslovnih objekata

1.2. Pregled dosadašnjih istraživanja

U Hrvatskoj je napisano više radova o prostornoj strukturi različitih hrvatskih gradova, a prvenstveno ju proučavaju geografi. Prostorna struktura pojedinih zagrebačkih gradskih četvrti je relativno česta tema završnih i diplomskih radova. Tako je istražena prostorna struktura Sesveta (Kos, 2012), Črnomerca (Matijašec, 2014) i Trešnjevke (Furjan, 2018). Osim njih istražena je transformacija prostorne strukture Peščenice (Begić, 2011), Trnja (Benaković, 2012) i Donjeg grada (Markušić, 2013). Od drugih gradova istražena je prostorna struktura Bjelovara (Markešić, 2012), Crikvenice (Bjelić, 2011), Čakovca (Švec, 2011), Karlovca (Smukavić, 2012), Krapine (Sviben, 2019), Požege (Nikolaš, 2008), Velike Gorice (Gašparac, 2012), Vukovara (Pašalić, 2011) i Zadra (Krstić, 2014).

Funkcionalno-prostornom strukturom Zagreba se još 80-ih godina prošlog stoljeća bavio Vresk (1986). On je već tada primijetio trend pada stanovništva centra grada u korist rubnih općina. Tadašnja Općina Centar imala je najveći pad stanovništva, ali je istovremeno bila i općina s najvećim brojem zaposlenih i najvećim udjelom dnevnih imigranata. Rubne općine Dubrava, Novi Zagreb i Susedgrad (dijelom je obuhvaćao današnji Stenjevec) su postale težište koncentracije stanovništva. (Vresk, 1986).

S druge strane, proučavanjem socijalno – prostorne strukture s naglaskom na Zagreb se pretežito bavio Prelogović (2004, 2009). U ranijem istraživanju je istaknuo kako s godinama raste razina obrazovanja, što je obrazac koji je prisutan i u drugim postsocijalističkim gradovima. Osim toga, dolazi do porasta razlike u visini plaće ovisno o kvalifikacijama. Zaključuje kako se socio-ekonomski status stanovništva smanjuje kako se udaljava od centra (Prelogović, 2004). U kasnijem istraživanju Prelogović upotrebljava faktorsku analizu u istraživanju socio-prostorne strukture (Prelogović, 2009). U tom istraživanju dolazi do sličnih zaključaka o smanjenju kvalitete socio-ekonomskog statusa od središta prema rubnim dijelovima grada što je vidljivo i u nekim drugim post-socijalističkim gradovima (Prelogović, 2009).

Osim Zagreba, relativno česta su bila istraživanja Osijeka. Tako su se promjenom funkcionalno-prostorne strukture Osijeka bavili Njegač, Gašparović i Stipešević (2010). Oni su došli do zaključka da su sve značajne promjene u prostoru Osijeka nastale početkom

stoljeća, budući da za vrijeme nestabilnosti do 1998. nije bilo većih građevinskih radova. U funkcionalnoj strukturi grada najznačajnija je prenamjena industrijskih zemljišta u druge namjene, prvenstveno u trgovačku, poslovnu ili stambenu namjenu (Njegač, Gašparović, Stipešević, 2010). Isti trojac je u drugom radu proučavao promjene u morfološkoj strukturi Osijeka (2011). Zaključuju kako je u morfološkoj strukturi „najvidljivija masovna pojava višestambenih zgrada, interpoliranih u nizove niskih obiteljskih kuća“ (Njegač, i dr., 2011). Osim toga, ističu maksimalnu izgrađenost parcela kod novih zgrada, što često uzrokuje neadekvatne infrastrukturne i prostorne uvjete (Njegač i dr., 2011).

Iako su istraživanja prostorne strukture vrlo česta, istraživanja vezana uz Stenjevec su vrlo rijetka. To pomalo iznenađuje ako se uzme u obzir da je Stenjevec naselje s dugom tradicijom naseljenosti i zbog toga je vrlo zanimljivo za proučavanje. Većinu istraživanja vezanih uz Stenjevec vodili su povjesničari i arheolozi (Šlauš, 2002, Bedić i Šlauš, 2010, Bunčić, 2010) Najdetaljnija knjiga vezana uz prostor Stenjevec je knjiga o župi Uznesenja BDM u Stenjevcu (ur. Buhin i Mijatović, 1985). Ipak, u sklopu Geografskog odsjeka PMF-a u Zagrebu su provedena dva istraživanja o kvaliteti života u Stenjevcu. U Čupićevom istraživanju je ustanovljeno da stanovnici kvalitetu života u Stenjevcu ocjenjuju s 4,2¹ (2015). Ispitanici su najviše bili zadovoljni dostupnošću usluga i sadržaja (4,4). S druge strane najmanje su bili zadovoljni domenom stanovanja (3,5) (Čupić, 2015).

U Omazićevom istraživanju je zaključeno da u područjima bolje dostupnosti prevladava veća kvaliteta života, tj. da je dostupnost važan segment pri mjerenju kvalitete života u Stenjevcu (2019). Isto istraživanje je pokazalo kako su stanovnici gradske četvrti Stenjevec kvalitetu života ocijenili s ocjenom 3,68². Najzadovoljniji s kvalitetom života su bili stanovnici Malešnice (3,98), a najnezadovoljniji su bili stanovnici mjesnog odbora „Matija Gubec“ (3,4). Građani su najmanje zadovoljni prometom i infrastrukturom (2,89), dok su s dostupnošću usluga i sadržaja najzadovoljniji (3,7) (Omazić, 2019). Osim ova dva rada napisan je i rad o geografiji općine Stenjevec (Dikšić, 1953). To je bio jedan od prvih radova o području Stenjevec.

¹ za ocjenjivanje je primijenjena ljestvica od pet stupnjeva

² za ocjenjivanje je primijenjena ljestvica od pet stupnjeva

1.3. Metode rada

U prvom dijelu rada opisana je prostorna struktura Stenjevec kroz povijest koristeći se zračnom snimkom iz 1968., te satelitskim snimkama iz 2001., 2009. i 2018. godine. Usporedbom snimaka zaključeno je kako se prostorna struktura mijenjala kroz godine. Nakon toga, analizirana je demografska i obrazovna struktura stanovništva korištenjem podataka popisa stanovništva, a potom je analizirana dostupnost određenih funkcija koje su procijenjene kao bitne. Glavni dio rada odnosi se na kartiranje. Ukupno je kartirano 1335 objekta na prostoru gradske četvrti Stenjevec. Kartiranje je odrađeno u trajanju petnaestak dana u svibnju i lipnju 2019. godine. Cjelokupno kartiranje obavio je autor izlaskom na teren, pješice ili biciklom, ovisno o području. Kartiranje je obavljeno u različitim vremenskim razdobljima i različitim dana u tjednu. Tako da su neka područja kartirana za vrijeme radnog vremena, a neka nakon radnog vremena objekata. To može biti razlog da je u nekim područjima više objekata nepoznate namjene nego u drugim. Iako je naglasak bio na kartiranju poslovnih prostora u prizemlju, kartirani su bili i objekti u stanovima u stambenima zgradama, kao i objekti u obiteljskim kućama. Treba naglasiti da postoji mogućnost pogrešaka u kartiranju, Primjerice, postoji mogućnost neuočavanja određenih objekata tijekom prolaska područjem. To se ponajprije odnosi na neuočavanje tabli i natpisa na obiteljskim kućama, ali i stambenim zgradama za objekte koji se nalaze u stanovima. Također, budući da se u sklopu kartiranja nije ulazilo u ulaze postoji mogućnost da kod nekih objekata ime objekta piše samo na portafonu ili je malom tablom u ulazu naznačeno da u nekom stanu postoji poslovni objekt. U tom slučaju objekti nisu kartirani. Povezano s time, postoji mogućnost da su neki objekti zatvoreni, ali im tabla nije skinuta, tako da je i to mogućnost potencijalne greške. Kao što je napisano, kartirani su svi uočeni objekti, osim škola i vrtića, budući da je njihova raspodjela prikazana na prijašnjim kartama. Osim njih, nisu kartirani ni mjesni odbori. Treba spomenuti da nisu kartirani ni objekti koji se nalaze u sklopu supermarketa. Nakon kartiranja objekti su podijeljeni u šest kategorija:

a) Trgovački objekti - različiti trgovački objekti kao što su trgovina mješovitom robom, alatima, odjećom, obućom, ljekarna, mesnica, željezarija, salon automobila i sl.

b) Ugostiteljski objekti - razni kafići, barovi, restorani, pizzerije, slastičarnice i *fast food* objekti.

c) Obrti i objekti osobnih usluga - razni obrti poput postolara, krojača, cvjećara, fotografa, klesara, staklara, pekara, krojača, stolara, optičara. Ovdje se ubrajaju i čistionice, te kozmetički i frizerski saloni, kao i saloni za uređenje noktiju ili tetoviranje.

d) Objekti profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti – različite tvrtke, primjerice, građevinske, informatičke, grafičke, marketinške, geodetske i sl. Nadalje, turističke agencije, kladionice i automat klubovi, prevoditelji i knjigovođe, škole stranih jezika ili autoškole, sudski tumači ili osiguravajuće kuće, kao i sportski klubovi, te udruge. Osim toga, u ovu kategoriju spadaju i vulkanizeri, saloni za čuvanje pasa i rođendaonice, a i ordinacije liječnika opće medicine, stomatološke ordinacije i dr. ordinacije, kao i veterinarske ambulante.

e) Objekti nepoznate namjene - objekti za koje nije sigurno koja im je namjena. To su često napušteni objekti, za koje se iz nekih razloga ne može sa sigurnošću utvrditi da su napušteni, odnosno da spadaju u kategoriju praznih objekata. Razlog može biti što su zatamnjena stakla pa se ne vidi unutar objekta ili su unutar objekta koji izgleda prazan neki predmeti koji se obično ne nalaze unutar praznih objekata. Nadalje, neki od objekata u ovoj kategoriji služe kao skladište ili je jasno da se unutar objekta odvija neka djelatnost, ali ne postoji natpis s imenom tvrtke ili vrstom djelatnosti. Ipak, najveći dio ovih objekata je vrlo vjerojatno prazan.

f) Prazni objekti – objekti koji nikad nisu bili u nekoj funkciji ili u čijem prostoru je nekad bio neki poslovni subjekt, ali su trenutno iz nekog razloga prazni.

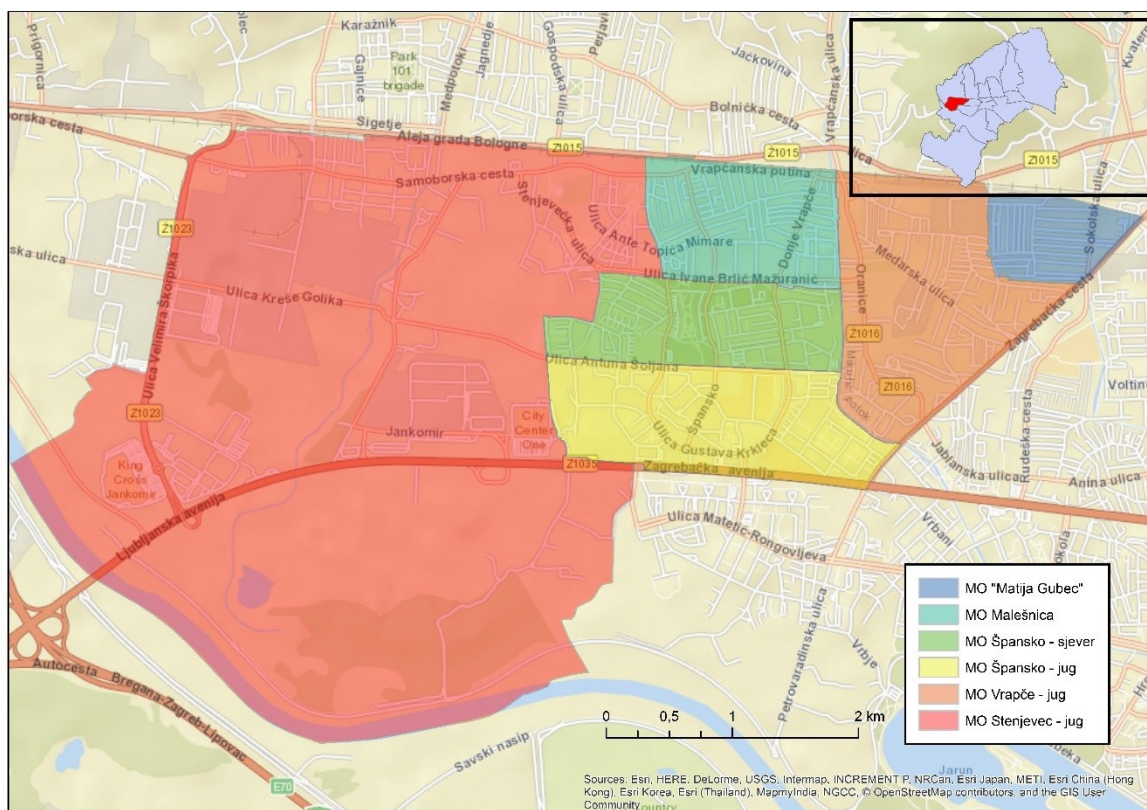
2. Prostorna struktura grada

Grad se može shvatiti kao dio određenog prostora s urbanim sadržajem, a taj sadržaj čine sagrađeni objekti i uređene površine koje služe za potrebe stanovanja, rekreacije, odmora, kao i za potrebe proizvodnih i uslužnih djelatnosti, te za potrebe određenih drugih gradskih djelatnosti (Vresk, 2002). Nosioци iskorištavanja gradskog prostora jesu ljudi koji žive u tom gradu. Stanovništvo je heterogeno raspodijeljeno. Povezano s time, različita gustoća naseljenosti upućuje na funkcionalno-prostornu složenost grada. Elementi funkcionalne složenosti su različite djelatnosti koje na različit način koriste gradski prostor. S druge strane, pojedinci i razne grupe čine koje svojim akcijama utječu na funkcionalnu i morfološku strukturu grada čine socijalno-prostornu strukturu grada (Vresk, 2002). Treći aspekt prostorne strukture je morfološka struktura grada. Ona podrazumijeva prostorni raspored i međusobni odnos morfoloških elemenata na prostoru grada. To su zgrade i drugi objekti, ulice, trgovi, javne površine, parcele, blokovi zgrada i sl. (Vresk, 2002).

Različite gradske četvrti Zagreba imaju različitu ukupnu prostornu strukturu, ali i različiti strukturu pojedinih aspekata prostorne strukture. No, osim što postoji razlika u prostornoj strukturi između četvrti, postoji razlika i unutar gradskih četvrti. To je posebice vidljivo kod površinom većih gradskih četvrti koje se nalaze izvan središta grada. Takva je četvrt i Stenjevec.

2.1. Prostorni obuhvat Stenjeveca

Stenjevec je smješten na zapadu Grada Zagreba. Glavne prometnice koje čine njegove granice su Zagrebačka cesta na istoku, te Ulica Velimira Škorpika na zapadu, željeznička pruga na sjeveru, Zagrebačka avenija, odnosno, rijeka Sava na jugu. Podijeljen je na šest mjesnih odbora nejednake površine: „Matija Gubec“, Vrapče – jug, Malešnica, Špansko – sjever, Špansko – jug i Stenjevec – jug (sl. 1). Površina četvrti je 12,18 km², što znači da je u usporedbi s drugim zagrebačkim četvrtima relativno manja.

Sl. 1. Prostorni obuhvat Stenjeveca

Izvor: vlastita izrada

2.2. Razvoj prostorne strukture Stenjeveca.

Većinu prostora 1968. godine su činile oranice i polja, uz dijelove s većom koncentracijom obiteljskih kuća (sl. 2). Najveća koncentracija obiteljskih kuća je bila na istočnom dijelu današnjeg Stenjeveca. Na prostoru današnjeg MO „Matija Gubec“ bila je najveća gustoća naseljenosti. U tom prostoru je bilo vrlo malo polja, a većinu prostora su zauzimale obiteljske kuće s vrtovima. MO Vrapče - jug je isto bio izgrađen, ali s većom površinom na kojoj se obrađivala zemlja. Korito rijeke Save je regulirano, tako da je tada imala mnogo pravilniji tok nego prije stotinjak godina. Dokaz prijašnjeg stanja je ostatak pokojeg mrtvog rukavca u njejoj blizini. Jedina škola na području četvrti u to vrijeme je bila OŠ Tituša Brezovačkoga, odnosno tada zvana OŠ Pali borci NOB-a Špansko. Ona je osnovana 15-ak godina ranije (Izvor 1). U susjednom Prečkom u to vrijeme nije bilo osnovne škole, pa je Prečko pripadalo upisnom području današnje OŠ Tituša Brezovačkog. Iako je to bila jedina škola na području današnje gradske četvrti, nisu ju sva djeca s ovog prostora pohađala,

budući da je nekim učenicima bila bliža OŠ Donje Vrapče (OŠ grofa Jurja Draškovića) ili OŠ Stenjevec. Druga najstarija škola, OŠ Otona Ivekovića sagrađena je 1969. kako djeca ne bi morala prelaziti željezničku prugu na putu do stare škole u Kustošiji (Izvor 2).

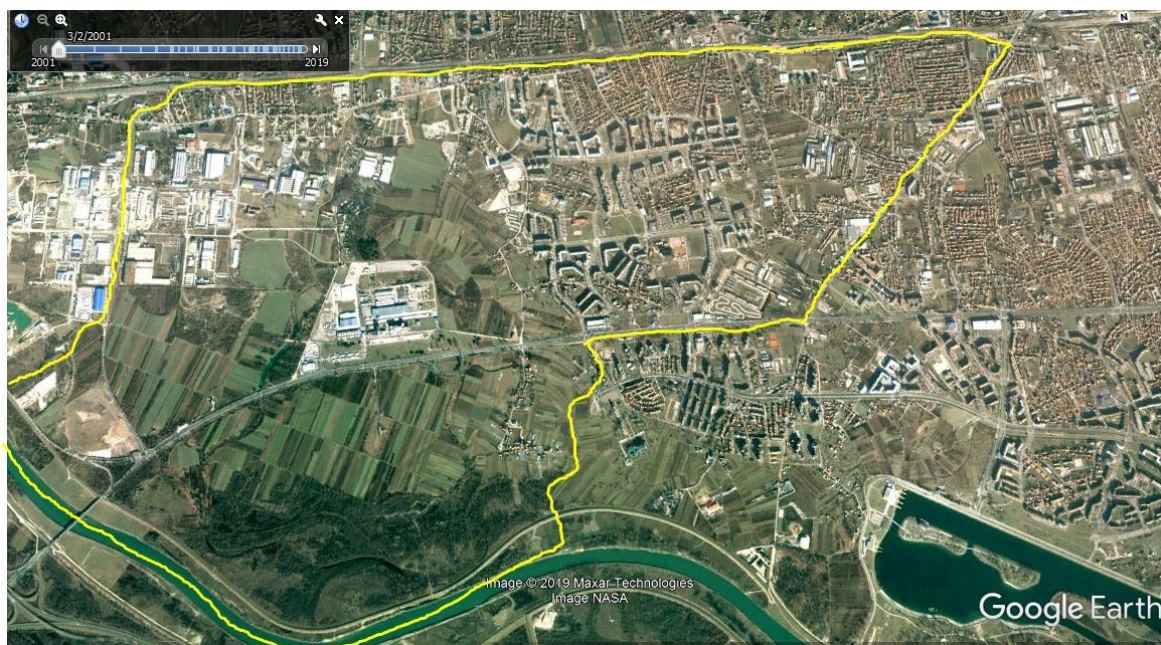
Sl. 2. Zračna snimka Stenjevec iz 1968. godine

Izvor: Izvor 3

Godine 1968. nije postojao niti jedan podvožnjak koji je prolazio ispod željezničke pruge. Stoga su svi automobili i pješaci morali prelaziti preko pruge. To su činili preko osam željezničko-cestovnih prijelaza između Podsuseda i današnje Zagrebačke ceste. To je bio jedini način povezivanja ova dva dijela grada sve do izgradnje prvog podvožnjaka na ovom području - u Vrapču 1970-ih godina. Važno je primijetiti da u to vrijeme još nije bila sagrađena današnja Aleja Bologne, nego se Samoborska ulica nastavljala na Ilicu, tako da ona bila glavni prometni pravac između Črnomerca, tj. središta grada i Stenjevec te okolnih naselja. U četvrti gotovo da nije bilo stambenih zgrada, jedine zgrade mogu se vidjeti na Jankomiru, koji 1950-ih postaje jedna od važnijih industrijskih zona Zagreba. Zgrade su postojale i na prostoru današnjeg naselja Špansko-Oranice, u to vrijeme tamo je bila vojarna JNA.

Između 1968. i 2001. godine industrijska zona Jankomir se značajno proširila, no još nije sagrađen niti jedan trgovački centar na ovom prostoru (sl. 3). Početkom stoljeća dolazi do

početka izgradnje trgovačkih centara na Jankomiru. Tako je na križanju Škorpikove ulice i Ljubljanske avenije vidljiv početak radova na lokaciji budućeg trgovačkog centra King Cross Jankomir, koji će godinu i pol kasnije postati najveći trgovački centar u Hrvatskoj. Ostalo zemljište oko centra su još uvijek oranice.

Sl. 3. Satelitska snimka Stenjeveca 2001. godine

Izvor: Izvor 4

Na području MO Malešnica, MO Špansko - sjever i MO Špansko - jug više uglavnom nema oranica, dok je u dijelu MO Vrapče - jug još uvijek prisutna veća površina pod oranicama. Na području južnog toka potoka Vrapčak nalazi se veći broj poljoprivrednih površina. Četvrt je dobila svoj prepoznatljiv izgled jer je izgrađen velik broj stambenih zgrada. Najviše stambenih zgrada izgrađeno je uz Ulicu Ivane Brlić Mažuranić, Ulicu Ante Topić Mimare, Ulicu Gustava Krkleca i Trg Ivana Kukuljevića. Izgrađene su i OŠ Ante Kovačića, OŠ Malešnica i Gimnazija Lucijana Vranjanina. Dominira gradnja velikih blokova zgrada i parkova između njih. Između Jankomira i istočnog dijela četvrti jedine su prometne poveznice Samoborska cesta i Ljubljanska avenija, budući da Šoljanova ulica još nije produžena do psihijatrijske bolnice sv. Ivan. Na kraju Šoljanove ulice nalaze se barake u kojima žive prognanici, pretežito iz Vukovara.

U razdoblju između 2001. i 2009. godine nastavlja se izgradnja četvrti. Na Jankomiru su izgrađeni ili su pred završetkom svi trgovački centri koji će postojati i 2019. godine. Na

zapadnom kraju Ulice Antuna Šoljana srušene su barake, a izgrađene su četiri nove zgrade koje gledano iz zraka tvore riječ LILI, stoga se popularno tako i nazivaju (sl. 4). To će s vremenom postati novo naselje na prostoru Španskog. Na njenom istočnom kraju, uz Pavlenski put izgrađeno je novo naselje s 10-ak zgrada. Preko puta tog naselja izgrađeno je naselje Špansko-Oranice s većim brojem stambenih zgrada i osnovnom školom.

Sl. 4. Satelitska snimka Stenjevec 2009. godine

Izvor: Izvor 3

OŠ Ante Kovačića je proširena, te je uređen okoliš oko škole. Postavljeni su stolovi za stolni tenis, izgrađeno je košarkaško igralište i staza za trčanje, tj. skok u dalj. Sjeverno od OŠ Ante Kovačića također je izgrađeno novo naselje. Na Ljubljanskoj aveniji izgrađen je hotel Antunović i dvije zgrade kraj njega. Osim spomenutih skupina zgrada izgrađeno je više pojedinačnih zgrada. U ovom razdoblju pokušava se maksimalno iskoristiti prostor prilikom gradnje zgrada. Stoga osim Španskog-Oranice ostala novo izgrađena naselja, tj. skupine zgrada karakterizira nedostatak parkova između zgrada, kao i mala udaljenost između zgrada.

U zadnjem desetljeću nije bilo značajnijih promjena (sl. 5). Nove stambene zgrade se i dalje grade, ali u manjoj mjeri grade se skupine zgrada na velikim površinama. Iznimka je područje sjeverno od City Centra one West gdje postoji prazno zemljište velike površine i

postoji trend gradnje novih zgrada. Zahvaljujući tome Ulica Antuna Šoljana produžena je i sada je Špansko direktno spojeno s Jankomirom. Osim toga, Špansko je novom ulicom direktno spojeno i s City Centrom one West. Za pretpostaviti je da će se trend gradnje novih zgrada na tom prostoru nastaviti i u budućnosti te da će se i taj dio Stenjeveca urbanizirati.

Sl. 5. Satelitska snimka Stenjeveca 2018. godine

Izvor: Izvor 3

Posljednjih godina sve je prisutnija gradnja manjih stambenih zgrada u sklopu dijelova četvrti u kojima su obiteljske kuće. No, zahvaljujući tome da su te stambene zgrade najčešće manjih visina, tj. imaju dvije ili tri etaže, relativno se dobro uklapaju u okolni prostor. Ipak, između novih stambenih zgrada rijetko se uređuju parkovi kao što je to bio slučaj krajem 20. stoljeća. Vidljivo je osjetno smanjenje veličine zelenih površina između novih blokova zgrada. Čak dolazi do uništenja postojećih parkova. Tako je primjerice na prostoru između Ulice Ante Topića Mimare, Trga hrvatskih pavlina i Ulice Zlatka Šulentića prije nekoliko godina postojao park za djecu, a srušen je prilikom spajanja dviju zgrada. Nakon dovršenja zgrade na mjestu nekadašnjeg dječjeg parka postavljene su kante za smeće. Željeznička pruga je i dalje velika prometna barijera između gradske četvrti Podsused-Vrapče i Stenjeveca. Njezino postojanje iznimno otežava kretanja između te dvije četvrti. To se posebice odnosi na putovanje automobilom, budući da 2019. godine na relaciji između Podsuseda i Zagrebačke ceste, a to je udaljenost veća od sedam kilometara postoje svega tri

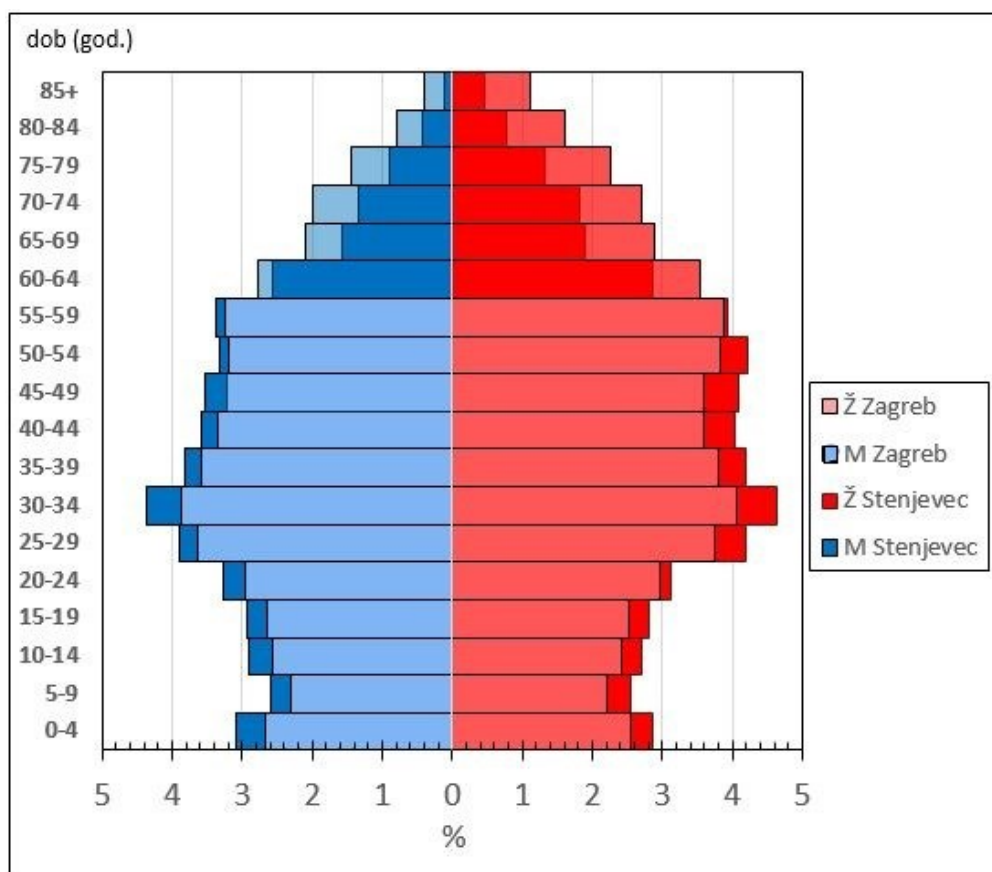
podvožnjaka i jedan željezničko-cestovni prijelaz. Ako gledamo područje granica ove dvije četvrti onda vidimo da postoje samo dva podvožnjaka na rubnim dijelovima tih četvrti. Stoga postoji ideja gradnje još jednog podvožnjaka, no njegova gradnja je vrlo daleko od realizacije. Na području MO Vrapče - jug i MO „Matija Gubec“ nije došlo do velikih promjena, osim što se povećao broj obiteljskih kuća te je izgrađena osnovna škola.

Uspoređujući snimke iz 1968. i 2018. godine najmanja promjena dogodila se na južnom dijelu četvrti, tj. na prostoru Savske Opatovine. Sve ulice ostale su neizmijenjene, nije došlo do njihovih proširenja ili stvaranja novih ulica, a sagradilo se svega nekoliko novih obiteljskih kuća. Zapravo jedino što se promijenilo je to što su poljoprivredne površine zapuštenije. Ako se uspoređuju prometna mreža 1968. i 2018. jasno je da je u današnje vrijeme prometna mreža mnogo gušća. No, zanimljivo je primijetiti da je veći broj cesta koje su 1968. bile važnijeg značaja nestao kako bi na njihovom mjestu mogle biti izgrađene stambene zgrade, te su formirane neke nove glavne ceste. Naravno, dio glavnih cesta se i danas može smatrati glavnima. Industrijska zona u Jankomiru znatno se proširila kroz godine, no u Jankomiru još ima dovoljno prostora za gradnju novih trgovačkih centara i velikih trgovina, ali je posljednjih godina došlo do promjene trenda gradnje trgovina u ovom dijelu Zagreba. Tako da više od pet godina na ovom području nije izgrađena niti jedna trgovina, tj. trgovački centar.

2.3. Socijalno-prostorna struktura

Stanovnici su nositelji razvoja grada i promjena u njegovoj prostornoj strukturi (Vresk, 2002). Stoga je bitno poznavati demografsku i socijalnu strukturu stanovništva.

Stanovništvo Stenjevec je nakon Sesveta najmlađe stanovništvo Grada Zagreba. Prosječni stanovnik Stenjevec ima 38 godina, dok prosječni Zagrepčanin ima 41,6 godine (Izvor 20). To je dobro vidljivo i ako usporedimo dobno-spolnu strukturu četvrti i Grada Zagreba (sl. 6). Uočljivo je kako veći udio mladog stanovništva živi u Stenjevcu. No, ni u Stenjevcu ne dominira najmlađe stanovništvo, tj. najviše stanovnika ima u dobi od 30 do 34 godine. Ista je situacija i u Gradu. Ipak u Gradu je znatno veći udio stanovnika starijih od 60 godina, nego što je to slučaj u Stenjevcu. Tako je kod oba spola u populaciji starijih od 60 godina veći udio u Gradu Zagrebu nego u Stenjevcu. Jedan od razloga za ovakvu raspodjelu je izgradnja novih stanova u Stenjevcu u koji se pretežito useljava mlađe stanovništvo.

Sl. 6. Usporedba dobno-polne strukture stanovništva Stenjevec i Grada Zagreba 2011. godine

Izvor: Izvor 27

Uz dobno-polnu strukturu bitno je poznavati i broj stanovnika, odnosno gustoću naseljenosti po kilometru četvornom kako bi se mogli lakše razumjeti procese u prostornoj strukturi. Vidljivo je da je gustoća naseljenosti najveća u Španskom - jug, a slijede Malešnica i Špansko – sjever (tab. 1).

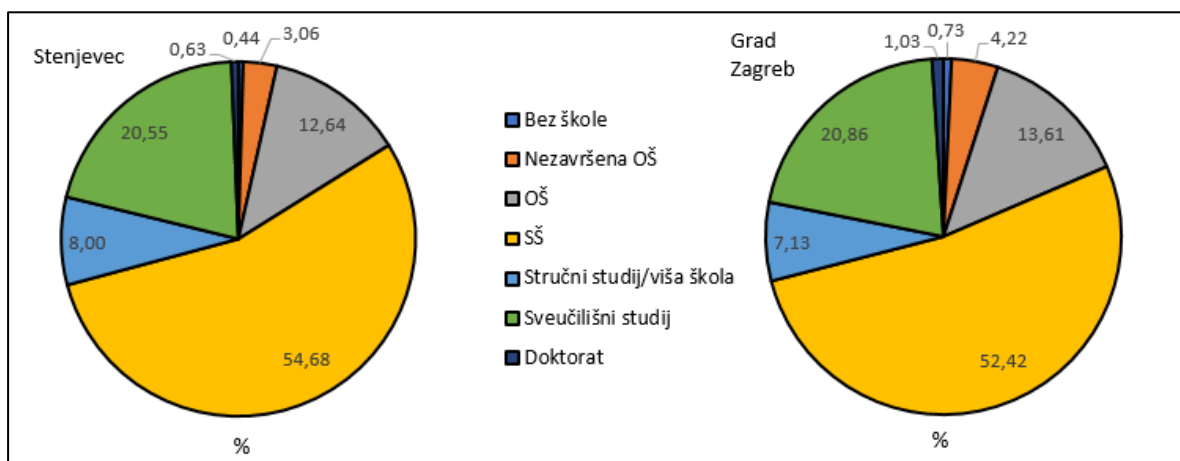
Tab. 1. Mjesni odbori Stenjevec prema broju stanovnika i gustoći naseljenosti 2011. godine

mjesni odbor	broj stan.	gustoća (stan. po km ²)
Stenjevec - jug	7 898	958,10
Malešnica	9 516	13 833,41
Špansko - sjever	10 731	15 349,74
Špansko - jug	13 510	13 316,90
Vrapče - jug	6 067	5 004,12
"Matija Gubec"	3 668	11 363,07
Ukupno	51 390	9 970,89

Izvor: Izvor 15

Najmanja gustoća naseljenosti je u Stenjevcu – jug, što je logično jer se većinski dio prostora tog mjesnog odbora odnosi na poljoprivrednu ili industrijsko-poslovnu zonu.

Osim demografske strukture vrlo je važna i obrazovna struktura stanovništva. Najviše stanovnika kao najvišu završenu školu navodi srednju školu (54,68 %), slijedi sveučilišni studij kojeg je završila petina stanovnika (sl. 7). Samo osnovnu školu je završilo 12,64 %, dok je stručni studij ili višu školu završilo 8 % stanovnika. S nezavršenom osnovnom školom je 3,06 %, a bez škole ili s doktoratom manje od 1 % stanovnika. Ako se ti podaci usporede s podacima Grada Zagreba, primjećuje se da su razlike zanemarive.

Sl. 7. Usporedba obrazovne strukture stanovništva Stenjevec i Grada Zagreba 2011. godine

Izvor: Izvor 26

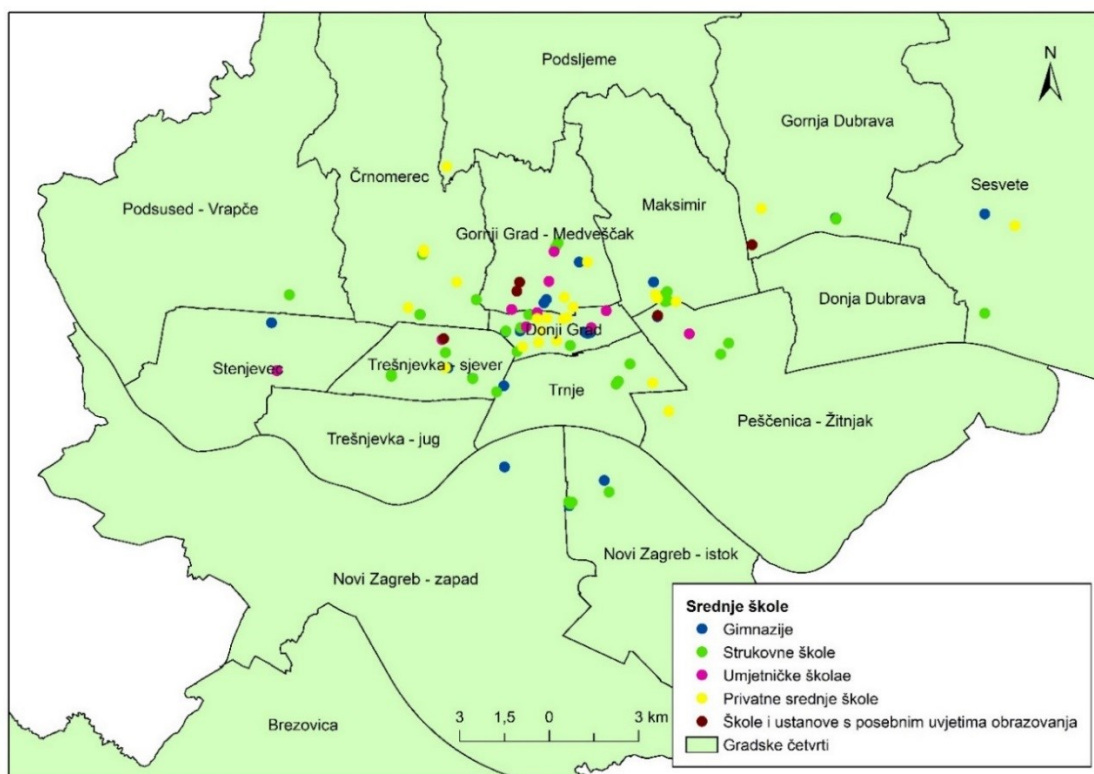
2.4. Funkcionalno-prostorna struktura

Glavne funkcije grada su stanovanje, rad, opskrba, obrazovanje i komunikacija (Vresk, 2002). Vrlo je važno da grad može zadovoljiti glavne potrebe svojih stanovnika, tako da se dostupnost određenih funkcija često uzima u obzir prilikom određivanja kvalitete života.

2.4.1. Dostupnost obrazovnih funkcija

Dostupnost kvalitetnog obrazovanja jedan je od UN-ovih ciljeva održivog razvoja. Stoga je bitno analizirati prostornu raspodjelu srednjih škola u Zagrebu (sl. 8). Vidljiv je njihov veliki

prostorni centralitet. Srednjoškolsko obrazovanje je koncentrirano u širem središtu grada. Tako se u Stenjevcu nalazi samo jedna srednja škola – Gimnazija Lucijana Vranjanina i jedna srednja glazbena škola. U susjednoj gradskoj četvrti Trešnjevka - jug je situacija još lošija i tamo se ne nalazi niti jedna srednja škola. Slično tome, u gradskoj četvrti Podsused-Vrapče koja sa sjeverne strane graniči sa Stenjevcem nalazi se samo jedna srednja škola – Srednja škola za medicinske sestre Vrapče. Ako se uzme u obzir da u Stenjevcu, Podsusedu-Vrapču, Prečkom i Rudešu živi preko sto tisuća, pretežito mladih ljudi, podatak o broju srednjih škola začuđuje. Posebice ako se uzme u obzir podatak da ovim dvjema, najzapadnijim školama u Zagrebu, gravitiraju i učenici iz nekoliko mjesta na zapadu Zagrebačke županije. To su prvenstveno učenici iz Bistre, Jakovlja, Brdovca, Samobora, Svete Nedelje Zaprešića, ali i nekih dr. manjih mjesta. Sveta Nedelja ima 18 000 stanovnika s velikim udjelom mladih, no nema niti jednu srednju školu, stoga je logično da značajan udio učenika iz tog mjesta upisuje Gimnaziju Lucijana Vranjanina, Školu za medicinske sestre Vrapče ili srednje škole u Samoboru. U Zaprešiću se nalazi jedna srednja škola s više programa i s ukupno 652 učenika u šk. god. 2018./2019. (Izvor 28), tj. dva razreda gimnazijskog programa.

Sl. 8. Prostorna raspodjela srednjih škola u Gradu Zagrebu 2019. godine

Izvor: Izvor 5

Učenici koji pohađaju srednje škole u drugim dijelovima grada imaju manje vremena za slobodne aktivnosti ili učenje kad se vrate iz škole, te moraju trošiti novac na javni prijevoz, stoga su u nepovoljnijoj situaciji od učenika koji idu u srednju školu bliže svojeg doma. Iz ovih podataka može se uočiti potreba osnivanja još jedne srednje škole u zapadnom dijelu Zagreba. Situacija s ustanovama visokog obrazovanja je još lošija, budući da su fakulteti uglavnom smješteni u središtu grada ili istočnije središta grada, tj. u Maksimiru ili na Borongaju.

U Stenjevcu postoji pet osnovnih škola. S iznimkom OŠ Otona Ivekovića, sve druge škole imaju više od 750 učenika (tab. 2). U odnosu na šk. god. 2010./2011. broj učenika je u šk. god. 2018./2019. porastao u tri osnovne škole, dok se u OŠ Špansko Oranice značajno smanjio. Budući da je to u šk. god. 2010./2011. bila osnovna škola koja se nalazila u prvih pet osnovnih škola u Gradu Zagrebu po prosječnom broju učenika u razrednom odjelu, to je pozitivna promjena (Valožić i dr., 2011). Kad se zbroje sve škole, došlo je do porasta za dvjestotinjak učenika.

Tab. 2. Usporedba broja učenika, razrednih odjela i prosječnog broja učenika po razrednom odjelu u osnovnim školama u Stenjevcu u šk. god. 2010./2011. i šk. god. 2018./2019.

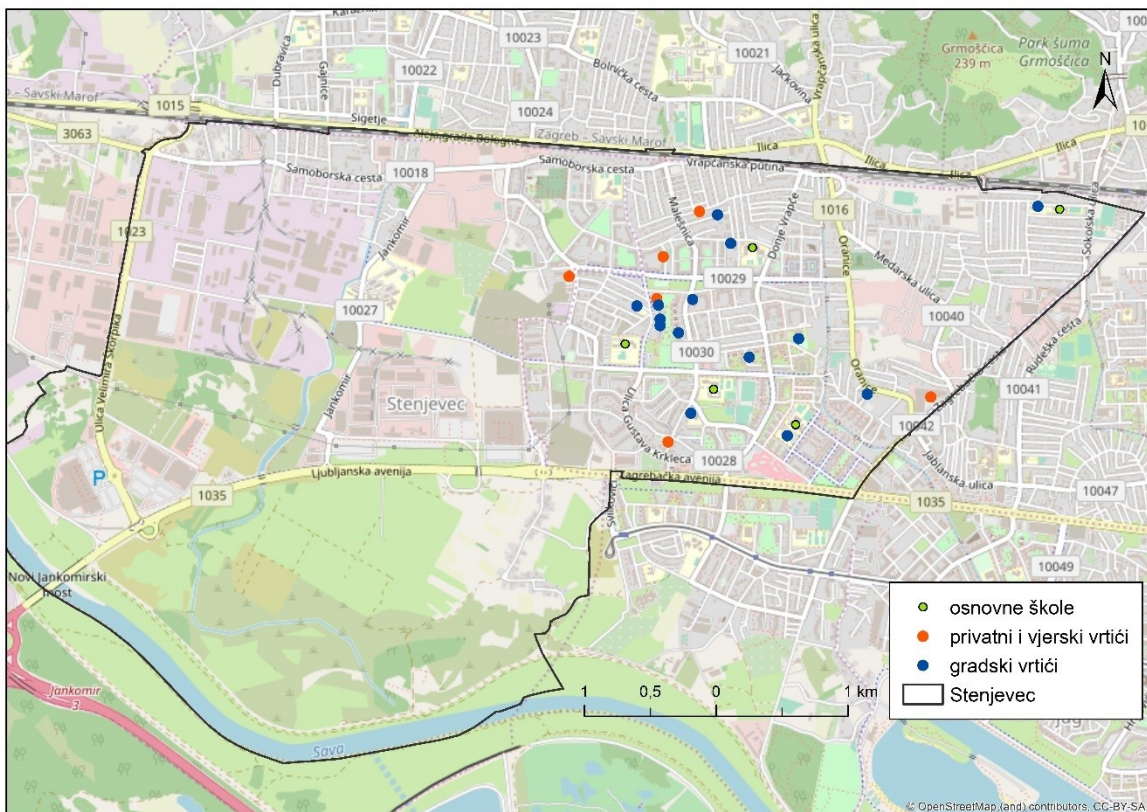
šk. god. 2010./2011.				šk. god. 2018./2019.			
ime škole	broj učenika	broj razrednih odjela	prosječan broj učenika po razrednom odjelu	ime škole	broj učenika	broj razrednih odjela	prosječan broj učenika po razrednom odjelu
Ante Kovačića	772	36	21,44	Ante Kovačića	933	38	24,55
Malešnica	967	39	24,79	Malešnica	956	40	23,90
Špansko Oranice	952	36	26,44	Špansko Oranice	790	35	22,57
Otona Ivekovića	429	22	19,50	Otona Ivekovića	463	22	21,05
Tituša Brezovačkog	796	33	24,12	Tituša Brezovačkog	994	42	23,67
Ukupno	3916	166	23,59	Ukupno	4136	177	23,37

Izvor: Valožić i dr., 2011., Izvor 21, Izvor 22, Izvor 23, Izvor 24, Izvor 25

U šk. god. 2010./2011. samo je u OŠ Otona Ivekovića prosječni broj učenika po razrednom odjelu bio manji od propisanog prema Državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (Izvor 19). No, u šk. god. 2018./2019. situacija se pogoršala u OŠ Otona Ivekovića, tako da je sada svih pet škola ispod pedagoškog standarda prema prosječnom broju učenika po razrednom udjelu. S druge strane, ako gledamo prosjek svih pet osnovnih škola, prosječan broj učenika po razrednom odjelu se smanjio, iako neznatno i približio pedagoškom standardu. Treba spomenuti da je OŠ Tituša Brezovačkog jedna od 19

osnovnih škola u Hrvatskoj i jedna od dvije u Zagrebu u kojoj se izvodi i nastava na albanskom jeziku (C model).

U Stenjevcu ukupno ima devet predškolskih ustanova, a ako se tom broju pridodaju i njihove podružnice dolazi se do brojke od 20 vrtića . Od toga je 14 gradskih vrtića i šest privatnih ili vjerskih vrtića koje također sufinancira Grad Zagreb. Tom broju treba pridodati podružnicu DV-a Frfi koji bi trebao početi s radom 1. rujna 2019. na prostoru Španskog - Oranice. Vrtići nisu pravilno prostorno koncentrirani (sl. 9). Tako se čak 8 vrtića nalazi na Trgu Ivana Kukuljevića ili u njegovoj neposrednoj blizini. S druge strane, zapadno od Trga Ivana Kukuljevića gotova da nema vrtića. Stoga je prošle godine raspisan projektni natječaj za izgradnju dječjeg vrtića u Stenjevcu (Izvor 10).

Sl. 9. Prostorna raspodjela dječjih vrtića i osnovnih škola na prostoru Stenjevecu u 2019. godini.

Izvor: Izvor 6 i Izvor 7

Potreba za gradnjom vrtića može se vidjeti i u broju slobodnih mjesta u Stenjevečkim vrtićima (tab. 3). U četiri predškolske ustanove od njih devet nema slobodnih mjesta za upis

djece. Problem nedostatka slobodnih mjesta u predškolskim ustanovama prepoznao je i Grad Zagreb u svojoj razvojnoj strategiji (Izvor 16).

Tab. 3. Slobodna mjesta u gradskim, privatnim i vjerskim vrtićima u Stenjevcu u pedagoškoj godini 2019./2020.³

Gradski vrtići				Privatni i vjerski vrtići			
Ime vrtića	Jaslice	Vrtić	Ukupno	Ime vrtića	Jaslice	Vrtić	Ukupno
Kustošija	4	13	17	Čarobni dvorac	1	2	3
Malešnica	0	4	4	Harfa	0	1	1
Sunčana	0	0	0	Montessori	0	0	0
Špansko	0	19	19	Palčić	7	0	7
				Panda	2	0	2

Izvor: Izvor 8 i Izvor 9

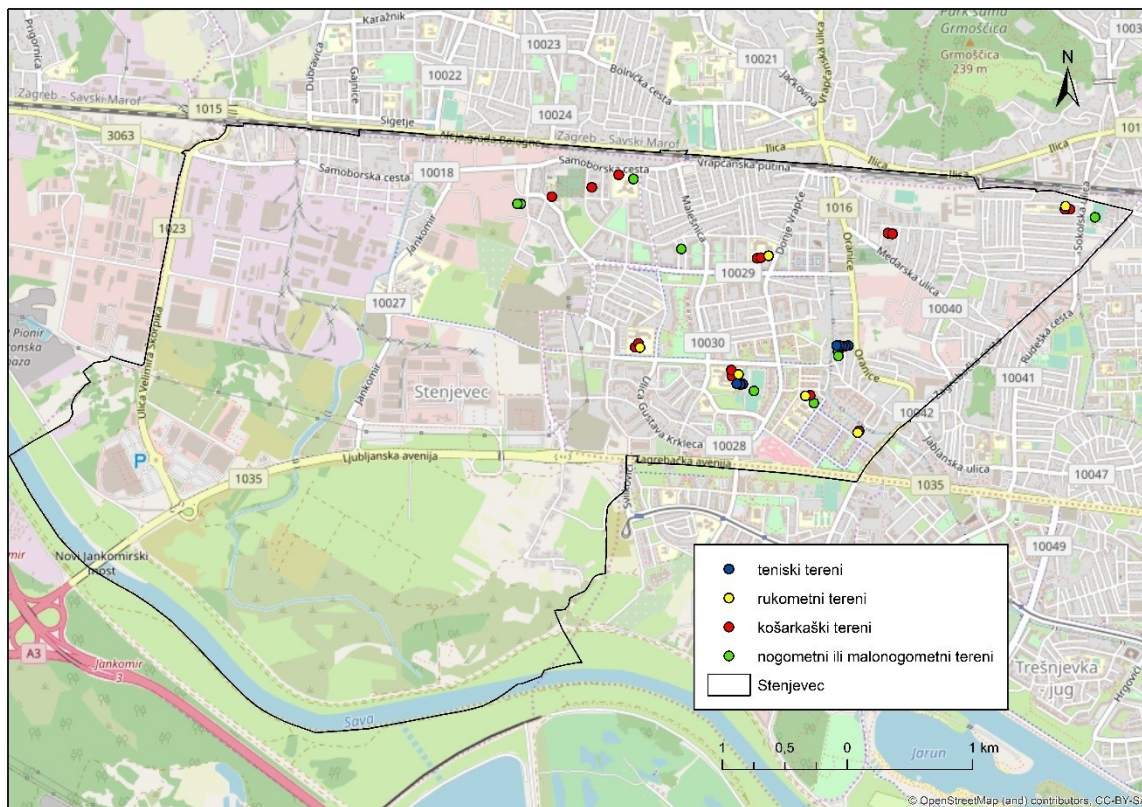
Privatni i vjerski vrtići su popularniji, tako da slobodnih mjesta nema u jednom privatnom vrtiću, a u tri je broj slobodnih mjesta tri ili manje. U gradskim vrtićima, s iznimkom Kustošije, nema mjesta u jaslicama, ali ima u vrtiću. Najviše slobodnih mjesta ima u DV Špansko - 19, dok u cijelom Stenjevcu ima 53 slobodna mjesta.

2.4.2. Dostupnost rekreacijskih funkcija

U Zagrebu se nalazi sedam bazena kojima upravlja Ustanova Upravljanje sportskim objektima, no niti jedan od tih bazena nije u Stenjevcu. Godinama se u medijima spominje izgradnja bazena na lokaciji Špansko-Oranice, no njegova izgradnja još nije započela, iako je proveden projektni natječaj za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje za njegovu izgradnju (Izvor 14). Ustanova upravlja i sa Sportskim centrom Medarska koji se nalazi u Stenjevcu. Osim toga, svaka škola ima školsku sportsku dvoranu, tako da ih je ukupno šest. Sportski tereni se nalaze pretežito na prostoru škola (sl. 10). Najviše je košarkaških terena (15), zatim teniskih terena kojih je osam na dvije lokacije. Slijede nogometni ili

³ Područni objekt DV-a Kockica se nalazi u Stenjevcu, ali nije naveden u ovoj tablici. S druge strane područni objekt DV-a Kustošija se nalazi u gradskoj četvrti Trešnjevka - jug, ali su njegovi podaci u tablici navedeni zajedno s podacima DV-a Kustošija

malonogometni tereni (9), s time da su tereni NK Španskog i NK Kustošije računati kao jedan teren, iako ih ima više. Rukometnih terena je najmanje (6).

Sl. 10. Prostorna raspodjela sportskih terena na prostoru Stenjevec u 2019. godini

Izvor: Izvor 4

Osim spomenutih sportskih sadržaja, u četvrti se nalazi i petnaestak stolova za stolni tenis. Prvenstveno su postavljeni u dvorištima škola, ali su pojedini stolovi postavljeni u parkovima s većom cirkulacijom ljudi, poput Trga Ivana Kukuljevića. Prema ovim podacima može se zaključiti da je zahvaljujući školskim sportskim terenima situacija sa sportskim terenima i objektima u Stenjevcu relativno zadovoljavajuća. No, treba uzeti u obzir i prostornu raspodjelu sportskih terena. Tako, su na području MO Vrapče - jug samo dva sportska igrališta. Pri spominjanju rekreacije bitno je spomenuti i dječje parkove. Oni su uglavnom smješteni između zgrada koje su građene 70-ih, 80-ih i 90-ih godina 20. stoljeća. Između novijih zgrada uglavnom nema dječjih parkova. Prema podacima Zrinjevca, koji se bavi održavanjem dječjih parkova, u Stenjevcu postoji 98 ljuljački, 59 vrtuljka, 48 penjalica, 43 klackalice, 35 tobogan, 35 igračke na opruzi i manje ostalih sprava za igranje kao što je pješčanik (Izvor 11). U Stenjevcu je postavljeno i više od 1000 klupa s naslonom i 258 klupa bez naslona, te 39 stolova (Izvor 11). Treba spomenuti i mogućnost rekreacijskih aktivnosti

uz vodene površine u Stenjevcu. To je prije svega područje uz nasip rijeke Save. Iako nasip u ovom dijelu Zagreba nije uređen svejedno ga pojedini trkači i biciklisti koriste za rekreaciju i vježbu. Naravno, u mnogo manjoj mjeri nego što je iskorišten nasip oko Savskog mosta. Postoje planovi da se na nasipu uredi biciklistička staza, ali to je i dalje samo plan. Osim Save, važni su potoci Vrapčak i Dubravica. Potok Vrapčak nalazi se uz ulicu Oranice i većim dijelom je pogodan za šetnju uz njega (sl. 11). Potok Dubravica je, također, većim dijelom toka ugodan za šetnju uz njega, a u svom donjem dijelu toka tvori i manje jezerce koje je pogodno za ribolov. No, uz oba potoka vožnja biciklom nije najugodnije iskustvo, a posebice uz potok Vrapčak. Razlog za to je mala širina staze ili neuređenost staze.

Sl. 11. Šetnica uz potok Vrapčak

Snimio Mislav Zuanović (24. 5. 2019.)

2.4.3. Dostupnost kulturnih funkcija

U Stenjevcu, osim jedne galerije, ne postoji kulturna ustanova. Ne postoji kazalište, muzej, kino ili koncertna dvorana. No, Centar za kulturu i obrazovanje Susedgrad, koji se nalazi u

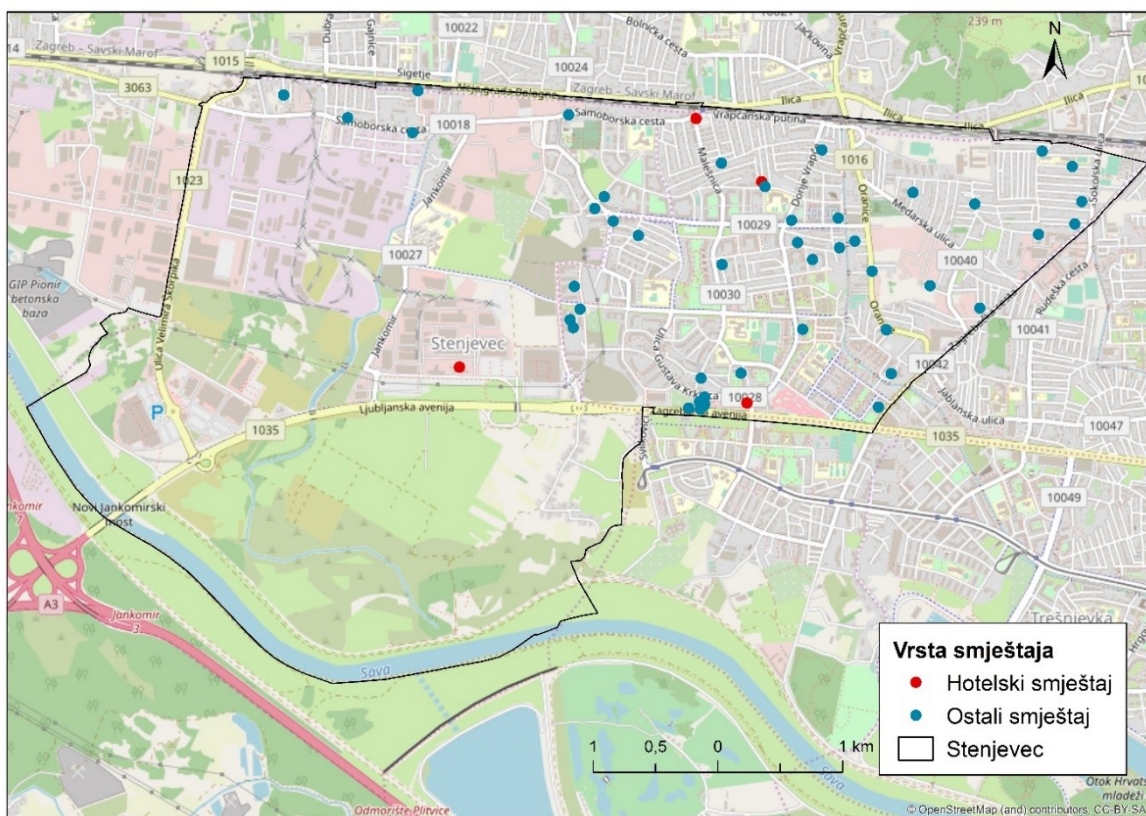
susjednoj četvrti Podsused – Vrapče, djeluje na području obje četvrti. To je kulturni centar s različitim sadržajima. Centar je tako kroz godine osmislio različite programe: od istraživanja i oživljavanja tradicijskih običaja, preko različitih tribina, predavanja, seminara i okruglih stolova do kulturno-umjetničkih programa (Izvor 17). Broj posjetitelja raste posljednjih godina. Tako je 2013. centar brojao 14 284 posjetitelja, a 2016. 19 526 posjetitelja (Izvor 17). To je razumljivo ako se zna da stanovnici četvrti smatraju kulturne sadržaje bitnima. Tako je u jednom istraživanju 80 % stanovnika naselja Špansko-Oranice reklo da im je važno da naselje u kojem žive ima kulturne i društvene sadržaje (Šmit i dr, 2011).

Osim broja posjetitelja raste i vidljivost centra, no ako se uspoređi broj osoba koji prate Centar na Facebooku-u s brojem osoba koji prate Centar za kulturu Trešnjevka na Facebooku vidljiva je znatna razlika (1000:4000). Jedan od problema Centra su nedovoljno veliki prostori, stoga postoji dugoročni cilj otvaranje podružnice u Stenjevcu. Centar je prvenstveno usredotočen na predškolsku i školsku publiku što je vidljivo iz činjenice da u 2018. godini održano pet kazališnih predstava za odraslu publiku i 41 za dječju (Izvor 18). Osim te činjenice do istog zaključka se može doći ako vidimo da za odraslu publiku u 2018. godini u sklopu filmskog programa nije prikazan niti jedan film, a prikazano je 6 dječjih (Izvor 18). Odraslim osobama namijenjene su izložbe, koncerti, pretežito klasične glazbe i povremene tribine iz programa kulturni dijalog kojima je naglasak u 2018. godini bio na kulturi putovanja. Sve u svemu, za dio grada u kojem živi više od 100 000 stanovnika kulturna ponuda bi morala biti mnogo bolja. No, to je samo jedan od pokazatelja koliko Grad malo ulaže u periferne dijelove grada. Stoga je za četvrt vrlo poželjno da se uskoro dovrši gradnja trgovačkog centra na jugu Španskog u sklopu kojeg je planirana i gradnja kina sa devet dvorana (Galović, 2018).

2.4.4. Dostupnost turističkog smještaja

U gradu Zagrebu posljednjih godina raste broj turističkih dolazaka i noćenja. Samim time, raste i broj smještajnih kapaciteta u cijelom gradu pa tako i u Stenjevcu. Tako su u posljednjih desetak godina izgrađena tri hotela u Stenjevcu uz već postojeći hotel Holiday koji je izgrađen kraj robnog terminala. Najveći i najluksuzniji hotel je hotel Antunović, koji je smješten na Zagrebačkoj aveniji. To je jedan od većih kongresnih hotela u Zagrebu i u njemu se redovito održavaju različita događanja. Treći hotel je hotel Delminivm koji se nalazi u centru Malešnice, preko puta dječjeg vrtića i osnovne škole, što zasigurno nije idealna lokacija. Četvrti, najnoviji hotel, je hotel Maroon. Izgrađen je u obnovljenoj zgradi

nekadašnje vrlo popularne gostionice koja se ovdje nalazila od 19. stoljeća. Osim četiri hotela na web-stranici booking.com nalazi se još 51 drugi smještajni objekt. To su najčešće apartmani, studio-apartmani, sobe za iznajmljivanje i sl. Njihova najveća koncentracija je u zgradi Nove Galerije (sl. 12). Jedan od razloga takvog stanja je što je ista firma vlasnik nekoliko apartmana na tom prostoru. Općenito je puno veća koncentracija smještaja istočno od Ulice Donje Vrapče i Jurja Šižgorića. To je pomalo iznenađujuće jer je u tom dijelu, a pogotovo na prostoru MO Donje Vrapče i MO Matija Gubec manja gustoća naseljenosti. Oko Trga Ivana Kukuljevića, središta Španskog postoji samo jedan apartman. Razlog bi se mogao tražiti u tome da je to dio četvrti koji je vrlo atraktivan za život stanovništva, stoga se ljudi ne odlučuju za kratkotrajno iznajmljivanje svojih stanova.

Sl. 12. Prostorna raspodjela turističkog smještaja u Stenjevcu u lipnju 2019. godine prema web-stranici booking.com

Izvor: Izvor 12

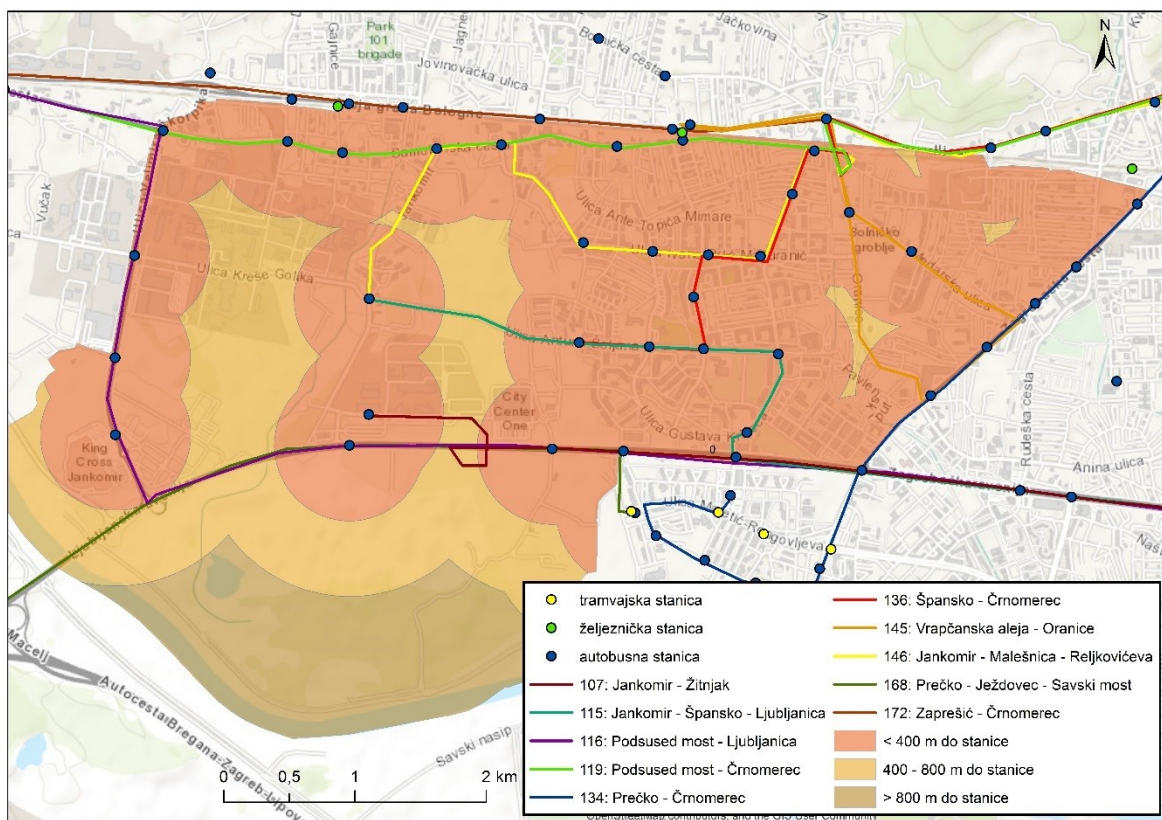
S druge strane u novim zgradama sjeverno od City Centra one West nalazi se nekoliko apartmana. Ta lokacija je djelomice manje atraktivna za stanovanje, stoga ima ljudi koji su ondje odlučili kupiti stan kako bi ga mogli iznajmljivati turistima, a vjerojatno žive u drugom

dijelu četvrti. Logično bi bilo da je najveća koncentracija smještajnih objekata u blizini postaja javnog prijevoza koje vode prema središtu grada, budući da u Stenjevcu nema atrakcija koje bi mogle zanimati turiste. No, to nije sasvim točno jer se veći broj smještajnih objekata nalazi relativno udaljeniji od postaja autobusa ili vlaka. Upravo bi vlak trebao biti glavno prijevozno sredstvo s kojim se služe turisti jer je najbrži, najjednostavniji, a cjenovno pristupačan način putovanja do središta grada koje turiste interesira. Zbog toga je pomalo iznenađujuća niska koncentracija smještajnih objekata u blizini željezničkih postaja.

2.4.5. Prometna dostupnost

Dostupnost stanica javnog prijevoza na prvi pogled izgleda izvrsno (sl. 13). Gotovo se cijeli naseljeni prostor četvrti nalazi unutar 400 m do stanice javnog prijevoza. Prostor četvrti u kojem je više od 400 m do najbliže stanice javnog prijevoza je gotovo u potpunosti poljoprivredno zemljište ili dio industrijske zone. No, treba naglasiti da bi situacija u MO Vrapče - jug i dijelu MO „Matija Gubec“ izgledala znatno lošije da ne postoji kratka kružna linija koja spaja Oranice i Vrapčansku aleju (145). Na ovoj liniji prometuje mali autobus s rijetkim voznim redom, dok u ljetnim mjesecima ova linija uopće ne prometuje. Druga linija zahvaljujući kojoj je prometna dostupnost vrlo velika, a koja je problematična je linija 107: Jankomir-Žitnjak. Ova linija je vrlo korisna jer povezuje dvije industrijske zone na različitim krajevima grada, no ima specifičan vozni red: vozi prvenstveno u jutarnjim i popodnevnim satima, te ne vozi nedjeljom. Vrlo često na ovoj liniji prometuju stariji autobusi bez klime, što u kombinaciji s velikom popunjenosti u jutarnjim satima, vožnju čini vrlo neugodnom. Tri glavne linije koje prolaze kroz Stenjevec su 115: Ljubljana – Špansko – Jankomir, 136: Črnomerec – Špansko i 146: Reljkovićevo – Malešnica – Jankomir. Ovo su ujedno i jedine tri linije koje ne prolaze rubnim dijelom četvrti nego središnjim dijelom u kojem je najveća koncentracija stanovništva. Ove linije su relativno dobro trasirane, no u vršnim satima se stvara velika gužva na njima. Stoga bi bilo dobro smanjiti vremensku razliku između polazaka autobusa. Osim glavnih autobusnih linija važne su i linije koje prolaze Ilicom, tj. Alejom Bologne, Gotovo sve autobusne linije koje kreću s Črnomerca prolaze granicom četvrti. Tako se na stanici na Vrapčanskoj aleji, koja se nalazi kraj željezničke stanice Vrapče, zaustavlja 11 autobusnih linija. Od ovih linija treba izdvojiti liniju 172: Črnomerec – Zaprešič. To je brza linija, a važna je zbog toga što je to ujedno i noćna linija, tako da znatno poboljšava prometnu povezanost u noćnim satima. Prvenstveno zahvaljujući njoj, a drugim dijelom zahvaljujući noćnom tramvaju 32: Prečko – Borongaj, Stenjevec ima

relativno dobru prometnu dostupnost u noćnim satima. Tako se svega 36,15 % stambenog dijela Stenjevcu nalazi više od 800 m od stanice javnog prijevoza (Gašparović, 2017). To je u usporedbi s drugim gradskim četvrtima koje su bliže središtu grada vrlo dobar rezultat. Tri autobusne linije prolaze granicom Stenjevcu, a da u njemu nemaju početno ili završno stajalište.

Sl. 13. Linije javnog prijevoza i dostupnost stanica javnog prijevoza u Stenjevcu u lipnju 2019. godine

Izvor: vlastito kartiranje

Linije 116 i 119 povezuju Podsused most s Ljubljanicom, odnosno s Črnomercom, a linija 134 povezuje Prečko i Črnomerec. Osim autobusnih linija za Črnomerec, Ljubljanicu, Reljkovićevo i Žitnjak postoji i linija koji povezuje Prečko i Savski most preko dijela Novog Zagreba. To je linija 168: Savski most – Ježdovec – Prečko. Iako situacija s autobusnim linijama nije savršena može se reći da ZET radi na poboljšanju prometne mreže autobusnih linija, tako da su neke od ovih linija zbog potreba putnika produživane. Tako je linija 115 nedavno produžena za jednu stanicu, a linija 146 je kroz godine produživana dva puta za ukupno tri nove stanice. Linija 119: Črnomerec – Podsused most je također relativno novija linija, koja ovom trasom prometuje deset godina. Broj njezinih stanica se također povećao u

tih deset godina. Sjeverno od linije 119 se nalazi željeznička pruga koja je sjeverna granica četvrti. U četvrti se nalaze tri željezničke stanice (Gajnice, Vrapče i Kustošija). Korištenje željeznice je ujedno i najbrži način za dolazak do centra ili istoka grada. No, nije rijetka situacija da vlak zakasni ili se jednostavno ne pojavi. Najbliža tramvajska linija je južno od granica četvrti – u Prečkom. Godinama se pričalo o produživanju tramvaja do Stenjeveca, a za to su postojali i planovi, no čini se da od toga neće biti ništa.

2.5. Morfološka struktura

Morfološka struktura se odnosi na prostorni raspored i međusobni odnos morfoloških elemenata prostora. Prilikom proučavanja morfološke strukture najjednostavnije je promotriti plan prostora i način gradnje u tom prostoru, te koje zgrade prevladavaju u njemu.

2.5.1. Plan četvrti

Stenjevec ima složeni plan četvrti što je posljedica duge tradicije razvoja. U mjesnom odboru „Matija Gubec“ prevladava pravilan raspored ulica. Istočnije ulice su paralelne s željezničkom prugom, dok su zapadnije ulice okomite na željezničku prugu Vrapče – jug ima mnogo nepravilniji raspored ulica s više slijepih ulica. Tri glavne ulice su Oranice na koju su povezane kratke okomite, najčešće slijepe ulice. Te ulice su pretežito sa zapadne stranice ulice. Druga glavna ulica je Medarska sa čije sjeverne strane je gušća mreža ulica, budući da je s južne industrijsko-poslovna zona. Treća glavna prometnica je Zagrebačka cesta na koju se sporedne ulice spajaju potpuno neplanski pod raznim kutovima. Plan Malešnice je pravilniji, ali svejedno se ne može reći da je pravilan. Ima veći broj ulica za koje bi bilo logično da su spojene s drugom ulicom, ali su ipak slijepe. Glavne prometnice gotovo pravilno okružuju mjesni odbor, jedino na istoku granica nije glavna ulica nego potok. U Španskom – sjever Trg Ivana Kukuljevića je centralni prostor mjesnog odbora, a s istočne i zapadne strane su ulice koje su blago nagnute prema njemu. Naselje Špansko-Oranice u sklopu mjesnog odbora Špansko – jug ima vrlo pravilnu mrežu ulica, ali se to za ostatak mjesnog odbora ne može reći. Ulice su vrlo vijugave, a u planu prostora prevladava Ulica Gustava Krkleca koja ima oblik proširenog slova U. Iako najveći, mjesni odbor Stenjevec – jug zapravo ima relativno pravilnu strukturu. Dio mjesnog odbora oko Trga hrvatskih pavlina ima pravilnu mrežu ulica, a dio oko Samoborske ceste je relativno pravilan,

budući da prevladavaju okomite slijepe ulice uz poneki dio u kojem su ulice okomite na Samoborsku cestu, ali su međusobno povezane ulicom koja je paralelna sa Samoborskom cestom.

2.5.2. Tipovi zgrada i način gradnje

U mjesnom odboru „Matija Gubec“ prevladavaju obiteljske kuće dvokatnice koju su pretežito okrenute paralelno na ulicu. Krovovi su im u većini slučajeva dvostrešni. Gradnja u mjesnom odboru je pretežito zatvorena, tj. dvije kuće se međusobno dodiruju, a sljedeće kuće su im vrlo blizu, budući da su dvorišta izrazito mala. Stambene zgrade su grupirane na nekoliko područja mjesnog odbora. One uglavnom imaju četiri etaže, dok najviša zgrada na Zagrebačkoj cesti ima pet etaža. Krovovi zgrada su uglavnom ukošeni kako bi zadnja etaža bila iskorištena za stanovanje. Situacija u Vrapču – jug je malo drugačija. Također prevladavaju obiteljske kuće dvokatnice s dvostrešnim krovovima te su okrenute paralelno na ulicu. S druge strane, veći je udio stambenih zgrada, te su te stambene zgrade znatno više. Tako da najviše zgrade imaju devet etaža. Broj etaža ostalih stambenih zgrada varira, ali prevladavaju zgrade između pet i sedam etaža koje imaju ravne krovove. U Španskom – sjever postoje tri područja u kojima dominiraju obiteljske kuće dok su u ostatku mjesnog odbora zgrade prevladavajući stambeni objekti. Treba istaknuti da su zgrade na istoku u pravilu znatno starije od zgrada na zapadu mjesnog odbora. Osim starosti, zgrade se razlikuju i po krovovima. Tako da je uočljivo, a to vrijedi za cijelu četvrt, da novije zgrade u mnogo većoj mjeri imaju ravne krovove od starijih zgrade. Izuzetak tog pravila su zgrade na Trgu Ivana Kukuljevića koje su ravnog krova, no to su i najviše zgrade u kvartu. Općenito zgrade imaju od četiri do osam etaža. S time da se grade i stambene zgrade između obiteljskih kuća s manjim brojem etaža kako bi se uklopile u prostor. No, između kuća se znaju graditi i visoke zgrade, tako da se u nekim situacijama grade visoke stambene zgrade oko obiteljskih kuća, što izgleda vrlo problematično (sl. 14). U Španskom – jug postoji samo jedna ulica s obiteljskim kućama, a ostatak prostora većinski zauzimaju stambene zgrade. Može se reći kako su u središtu zgrade sagrađene u 20. st, dok su na rubovima mjesnog odbora zgrade sagrađene u novom tisućljeću. Starije zgrade imaju pet etaža, dok novije pretežito imaju šest i više etaža. Najveći dio površine Malešnice zauzimaju obiteljske kuće, no posljednjih godina raste broj niskih stambenih zgrada na njihovom mjestu. Zgrade su pretežito na jugu mjesnog odbora te su projektirano tako da između njih postoje parkovi za djecu.

Sl. 14. Primjer gradnje visokih stambenih zgrada oko obiteljskih kuća u Stenjevcu

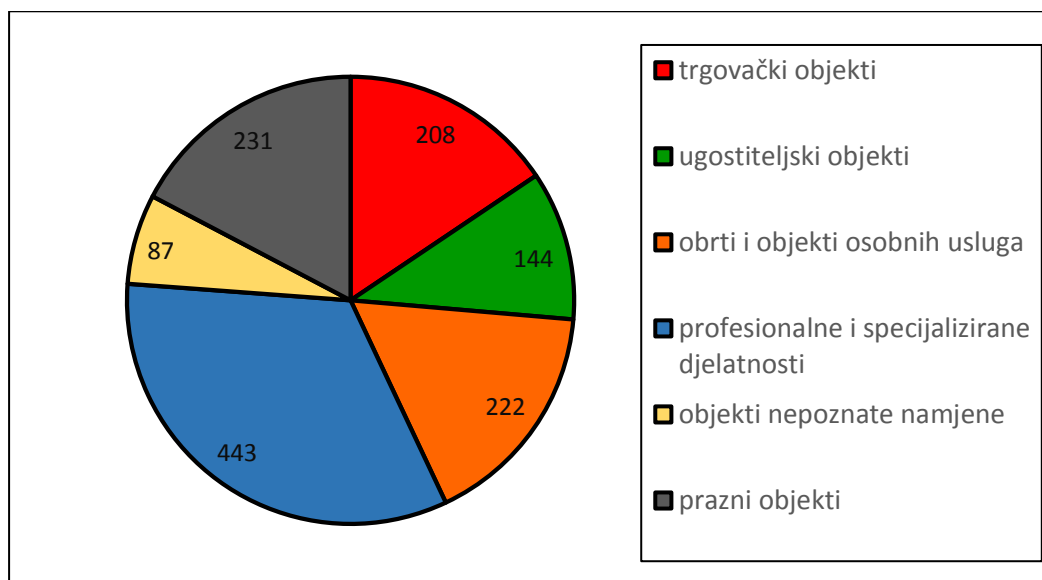
Snimio Mislav Zuanović (23. 5. 2019.)

U Stenjevcu – jug najveći dio površine zauzima industrijsko-poslovna zona, zatim poljoprivredne površine kojih je najviše uz rijeku Savu. Treba spomenuti da se u ovom mjesnom odboru nalaze i dva urbana vrta s više parcela, koji su u vlasništvu Grada Zagreba. Vrtovi su besplatno dani na korištenje stanovnicima i potražnja za njima je mnogo veća nego što ih ima. Veći vrt je blizu crkve u Stenjevcu, a manji na granici s četvrti Trešnjevka – jug. Obiteljske kuće su pretežito smještene uz Samoborsku cestu i sporedne ulice, dok stambene zgrade prevladavaju na granici s Malešnicom.

Na temelju ove analize morfološke strukture može se pretpostaviti u kojim dijelovima četvrti ima više poslovnih objekata, što će biti istraženo u sljedećem poglavlju.

3. Analiza kartiranja poslovnih objekata

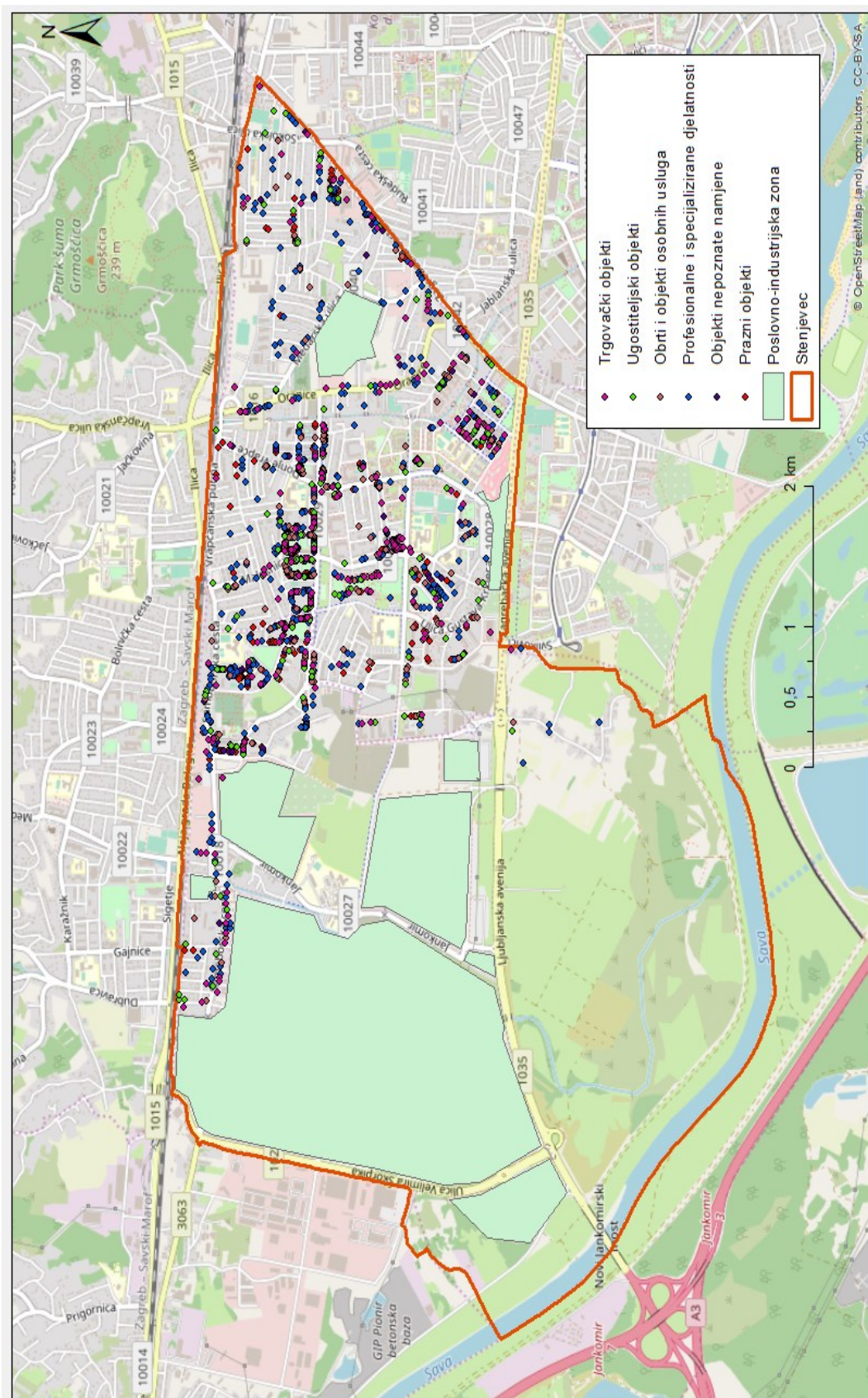
Ukupno je kartirano 1335 objekata, a podijeljeni su u šest kategorija (sl. 15). Najveći broj je profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti (443). To je logično ako se zna da je u ovoj kategoriji najviše različitih djelatnosti. Osim što je ovo najobuhvatnija kategorija, u njoj ima i najviše djelatnosti koje se mogu obavljati bez poslovnog prostora, tj. u sklopu stanova i privatnih kuća. Trgovačkih objekata je 208. Ugostiteljskih objekata je skoro pa najmanje – 144. Obrti i objekti osobnih usluga čine treću najbrojniju kategorija s 222 objekta. Kategorija s najmanjim brojem objekata su objekti nepoznate namjene (87), dok su prazni objekti (231) druga najbrojnija kategorija.

Sl. 15. Struktura kartiranih objekata prema kategoriji na području Stenjeveca

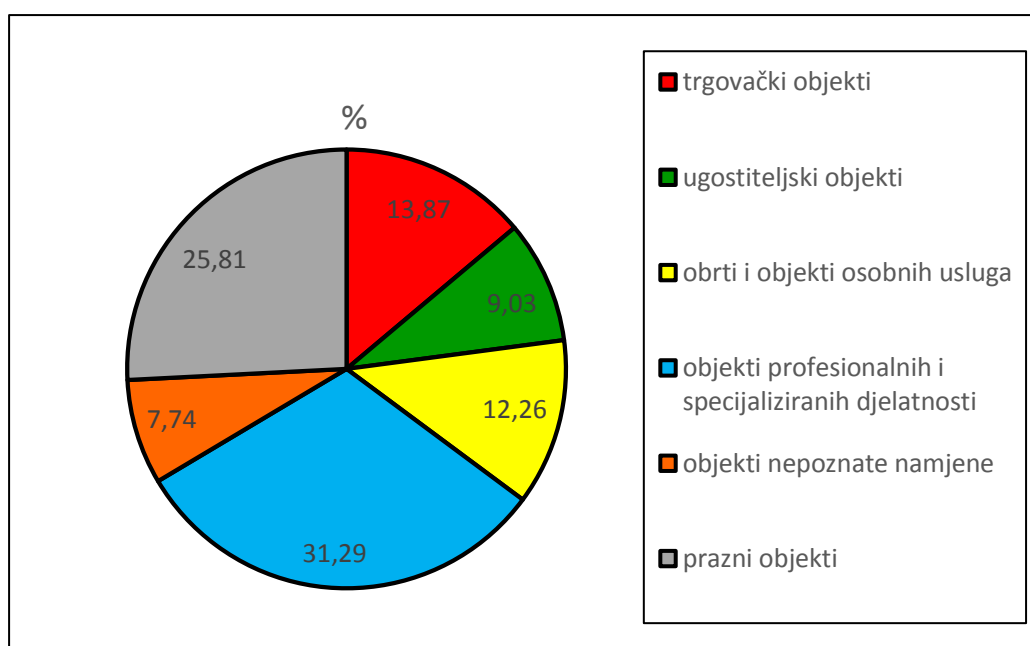
Izvor: vlastito kartiranje

Poslovno-industrijska zona je zona određena prema vlastitoj procjeni i opažanju funkcija prilikom izlaska na teren. U nju pretežito spadaju trgovački centri, poslovne zgrade, industrijska postrojenja, skladišta i sl. No, u sklopu zone mogu se naći i neki drugi objekti. Primjerice, ugostiteljski objekti koje ne koriste samo radnici u zoni, nego i ostalo stanovništvo. Usprkos tome, ova zona je izdvojena, jer zauzima vrlo veliki prostor i bilo bi ju teško precizno kartirati. Ona se pretežito odnosi na područje Jankomira. No obuhvaća i dio unutar mjesnog odbora Vrapče – jug (sl. 16).

Sl. 16. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na području Stenjeveca
 Izvor: vlastito kartiranje

Najveći dio Stenjevec – jug zauzima poslovno-industrijska zona. Poslovni prostori su uglavnom koncentrirani na sjeveroistočnom dijelu mjesnog odbora te uz Samoborsku cestu. Uz Samoborsku cestu se uglavnom nalaze trgovački objekti i objekti profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti . Većina tih objekata povezana je uz automobile, tako u ovom području postoji nekoliko vulkanizera, mehaničara, autosalona i sl. Najveći udio kartiranih objekata u Stenjevcu – jug (31,29 %) odnosi se na objekte profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti (sl. 17). Zanimljivo je primijetiti da se na kraju Ulice Ivane Brlić-Mažuranić nalazi nekoliko zdravstvenih objekata – ordinacije opće medicine, stomatološke ordinacije i ginekološka ordinacija.

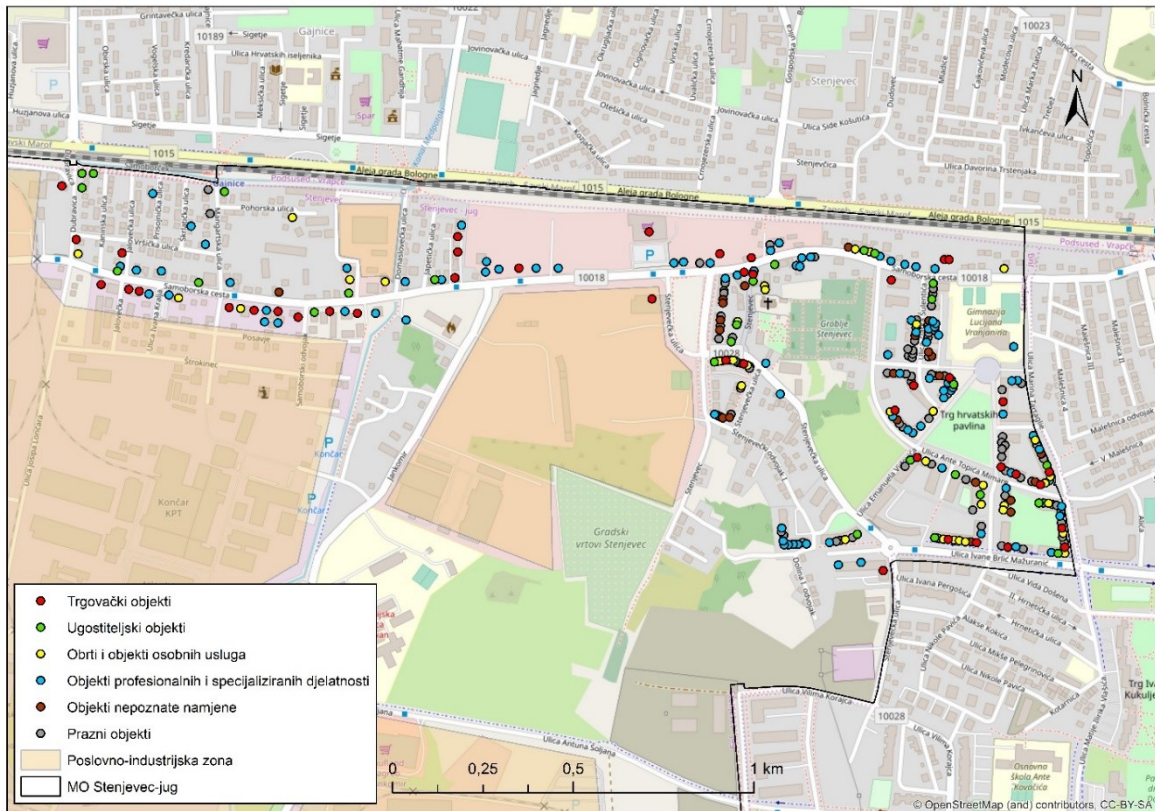

Sl. 17. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Stenjevec - jug

Izvor: vlastito kartiranje

Prazni objekti drugi su prema udjelu (25,81 %), a najviše ih je oko Trga hrvatskih pavlina i u blizini crkve. Ostali objekti imaju relativno manji udio. Osim uz Samoborsku cestu, trgovački objekti (13,87 %) smješteni su u većem udjelu oko križanja Ulice Ante Topić Mimare i Ulice Marina Tartaglie (sl. 18). Obrti i objekti osobnih usluga (12,26 %) su koncentriraniji u Ulici Ivane Brlić Mažuranić. Ugostiteljskih objekata (9,03 %) i objekata nepoznate namjene (7,74 %) ima relativno malo. Na karti nije prikazana Ulica Savske Opatovine južno od Ljubljanske avenije, a u njoj se također nalazi nekoliko objekata. Bitno je spomenuti da se u Stenjevcu - jug nalazi i jedino groblje gradske četvrti. Groblje zauzima površinu od 1,7 ha s oko 5000 grobnih mjesta. Prema broju grobnih mjesta i broju ukopa

godišnje to je, poslije Mirogoja, Miroševca i Markovog polja, jedno od najznačajnijih zagrebačkih groblja (Izvor 13). Osim ovog groblja u Stenjevcu postoje još dva napuštena groblja na koja se više ne pokapaju pokojnici.

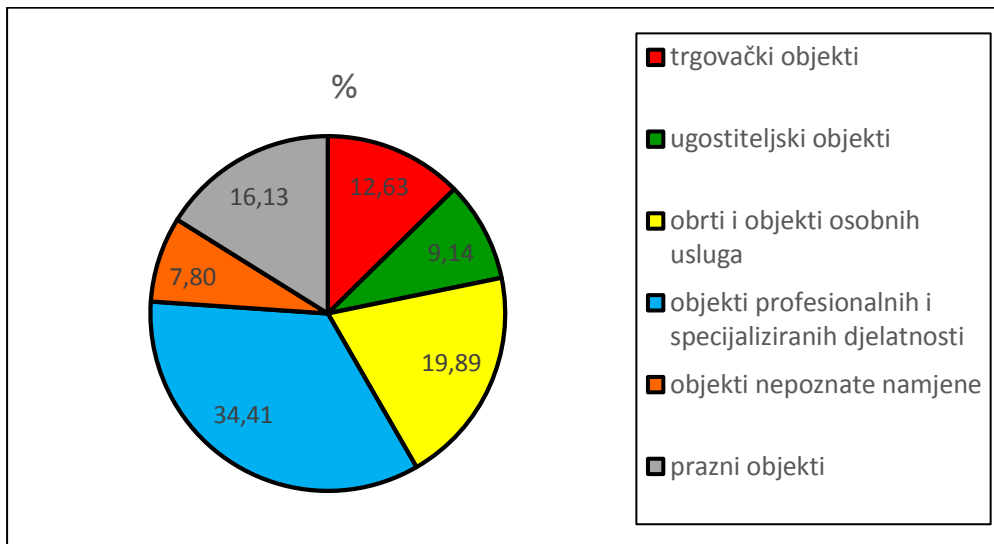

Sl. 18. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Stenjevec - jug

Izvor: vlastito kartiranje

Na prostoru MO Malešnica ima najveći broj objekata (372). Najveći udio odnosi se na objekte profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti (34,41 %) (sl. 19). Velik je udio i obrta i objekata osobnih usluga (19,89 %), kao i udio praznih objekata (16,13 %). Trgovačkih objekata je 12,63 %, dok su ugostiteljski objekti (9,14 %) i objekti nepoznate namjene (7,80 %) zastupljeni s manje od 10 posto. Gotovo svi objekti nalaze se na jugu Malešnice između Ulice Ante Topić Mimare i Ulice Ivane Brlić-Mažuranić (sl. 20). Najveća gustoća objekata je u donjem dijelu Ulice Malešnica i oko Ulice Milivoja Matošeca. Oko Ulice Milivoja Matošeca nalazi se i dvadesetak objekata koji su smješteni nekoliko stepenica ispod pješačke površine, a neki su smješteni „cijeli kat“ ispod površine tako da ih je teško uočiti s pješačke površine. To je razlog zašto u ovom dijelu ima i mnogo praznih objekata. Zanimljivo je primijetiti kako u Vrapčanskoj putini, ulici koja se nastavlja na Samoborsku cestu, gotovo

da i nema objekata koji su okrenuti prema cesti. S jedne strane je željeznička pruga, a s druge strane su sve obiteljske kuće smještene u sporednim ulicama.

Sl. 19. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Malešnica

Izvor: vlastito kartiranje

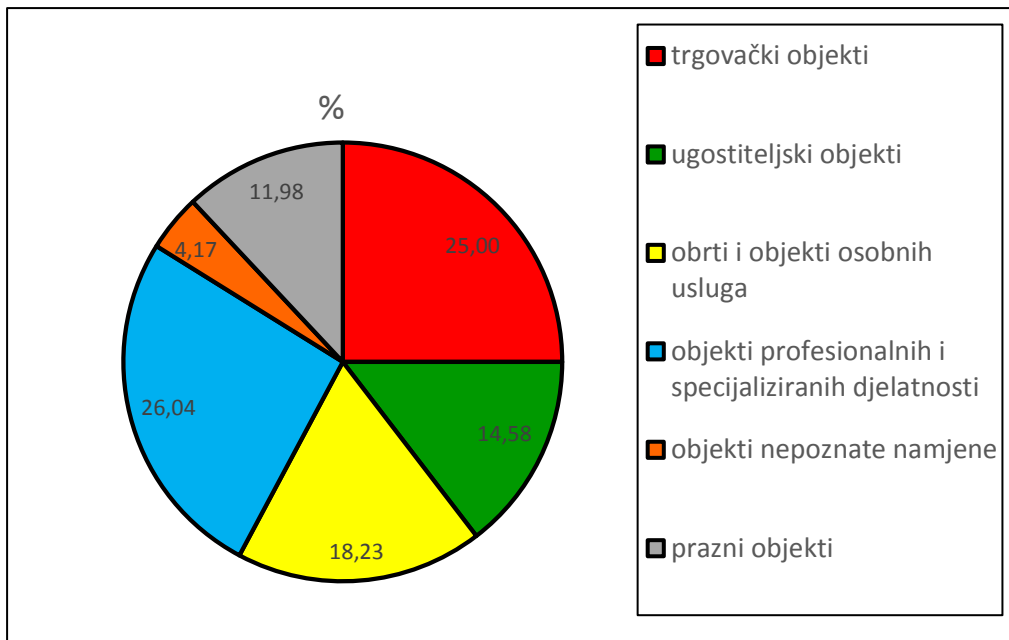
Sl. 20. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Malešnica

Izvor: vlastito kartiranje

Iako je MO Špansko – sjever smješten u središtu kvarta, a Trg Ivana Kukuljevića je neslužbeni centar četvrti, u njemu se nalazi relativno malo kartiranih objekata (192). Gotovo manje nego u MO Vrapče – jug. Primjerice, uz Ulicu Ivane Brlić Mažuranić koja je sjeverna granica mjesnog odbora, gotovo da nema zgrada sa strane Špansko - sjever. Postoji ih svega četiri na početku ulice, no imaju relativno manji broj objekata. S druge strane, iako je ukupni broj zgrada u Španskom - sjever sličan kao i na Malešnici, mnogo je veći broj onih zgrada koje nemaju niti jedan objekt. Tako da je većina objekata smještenih na tržnici i na Trgu Ivana Kukuljevića uz još nekoliko područja s većom koncentracijom objekata.

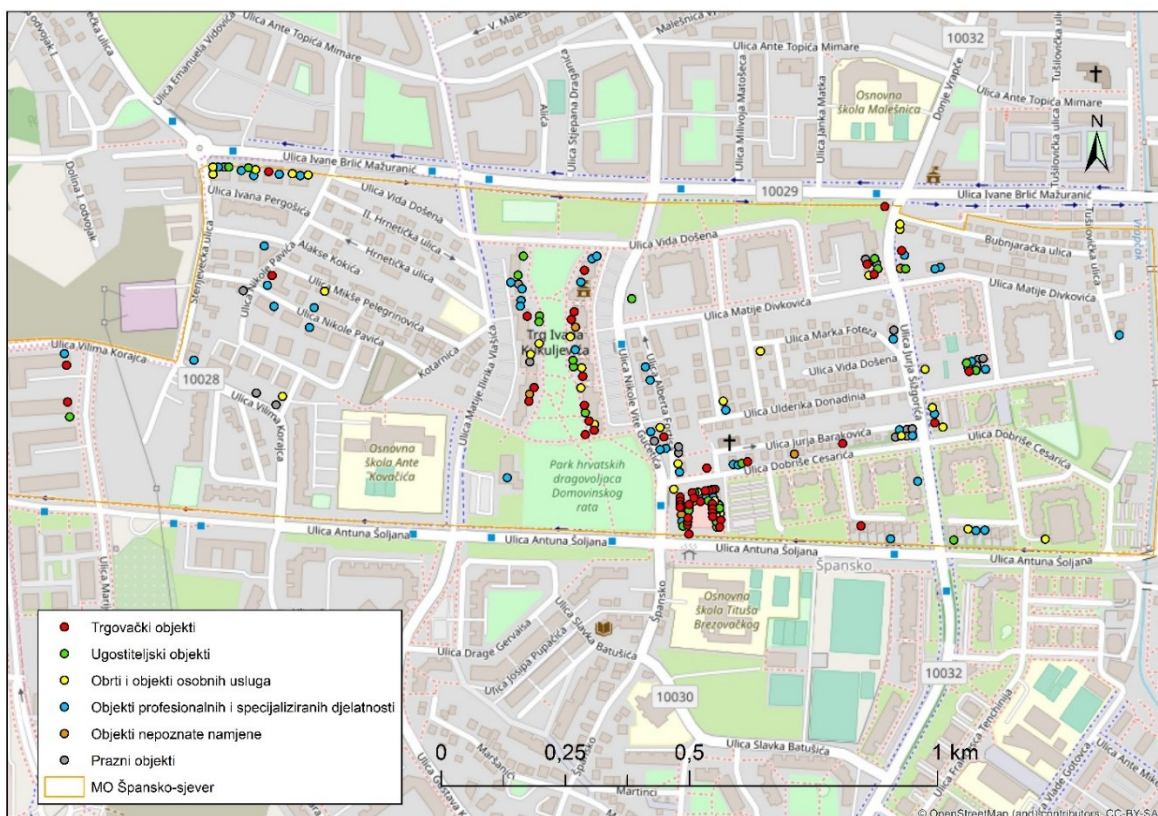
Tržnica Špansko jedna je od 24 gradske tržnice i druga najzapadnija tržnica u gradu. Jedina je tržnica u četvrti i vrlo je posjećena, posebice subotama ujutro. To je vidljivo i iz činjenice da je to popularno mjesto za skupljanje potpisa ili druženje kandidata s potencijalnim biračima prije različitih političkih izbora. Usprkos tome, tržnica je u relativno lošem stanju. Posljednjih godina često se spominje potreba za natkrivanjem tržnice. No, za sada još nije došlo do realizacije tog projekta. Ipak, sredinom kolovoza Grad Zagreb raspisao je natječaj za izvođenje građevinskih radova, tako da bi to trebalo značiti da bi tržnica, ipak, uskoro mogla dobiti nadstrešnicu (Ivković, 2019). To će svakako pozitivno utjecati na zadovoljstvo kupaca i trgovaca, budući da će, između ostaloga, porasti broj kupaca za vrijeme lošijih vremenskih uvjeta. Na tržnici je vidljiva razlika među etažama. Od 15 objekata koji se nalaze na prvom katu postoji samo jedan ugostiteljski objekt i to noćni klub, te papirnica kao jedini trgovački objekt (sl. 22). Ostali poslovni prostori su napušteni ili im je trenutna funkcija nepoznata. Osim toga, na katu se nalazi i nekoliko profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti ili obrta i objekata osobnih usluga. U prizemlju je situacija potpuno drugačija. Ondje osim štandova s voćem i povrćem prevladavaju trgovački objekti, posebice mesnice i ribarnice. Također, prisutan je i veći broj ugostiteljskih objekata. S druge strane, praznih objekata nema u prizemlju. Na tržnici Špansko nalazi se i desetak drvenih vitrina na kojima se uglavnom prodaje odjeća, a nekoliko ih je bilo zatvoreno u trenutku obilaska.

Budući da je većina objekata smještenih na frekventnim područjima s većom cirkulacijom ljudi, kao što su tržnica i Trg Ivana Kukuljevića i budući da zgrade u perifernijim područjima nemaju poslovne prostore udio praznih objekata je najmanji u četvrti (11,98 %) (sl. 21). No, svejedno se ne može reći da je to maleni postotni udio. Objekata profesionalnih i specijaliziranih usluga ima najviše (26,04 %), no trgovački objekti su vrlo blizu s udjelom od 25 %. Glavni razlog za to je svakako tržnica. Značajan je udio obrta i objekata osobnih usluga (18,23 %), kao i ugostiteljskih objekata (14,58 %).

Sl. 21. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Špansko – sjever

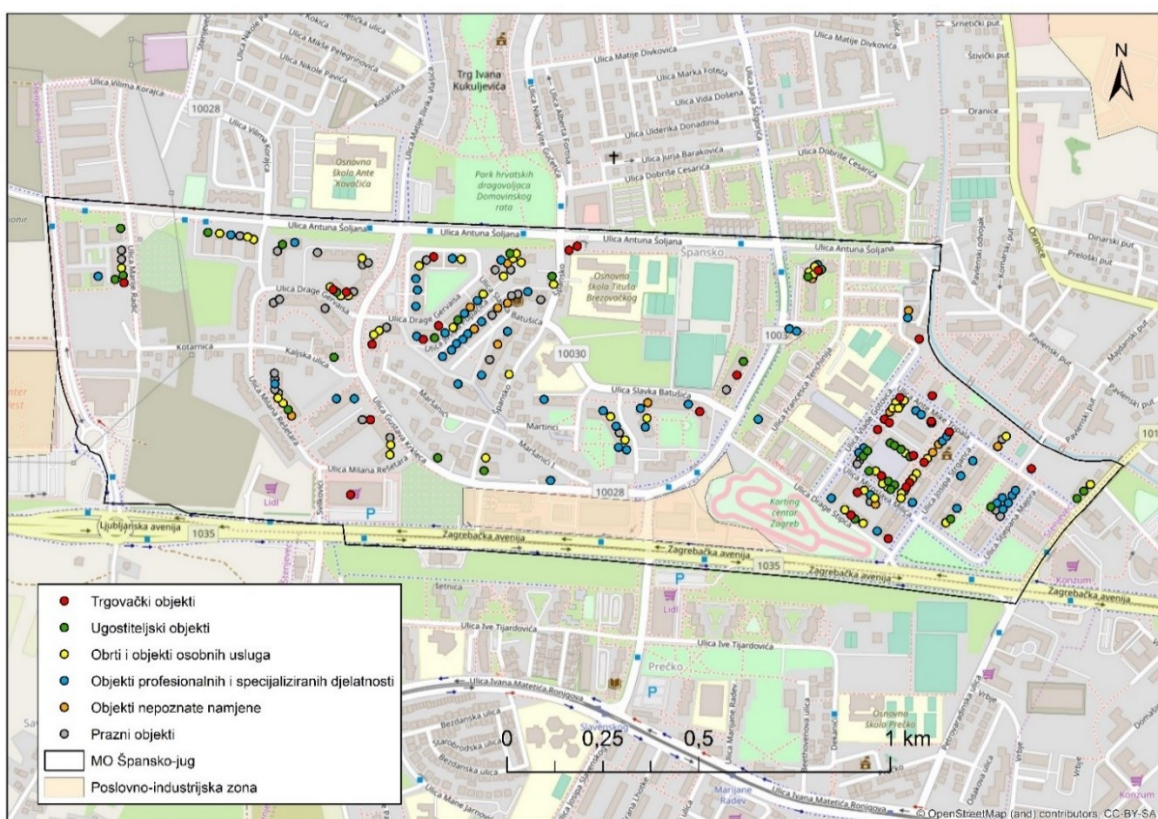
Izvor: vlastito kartiranje

Sl. 22. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Špansko - sjever

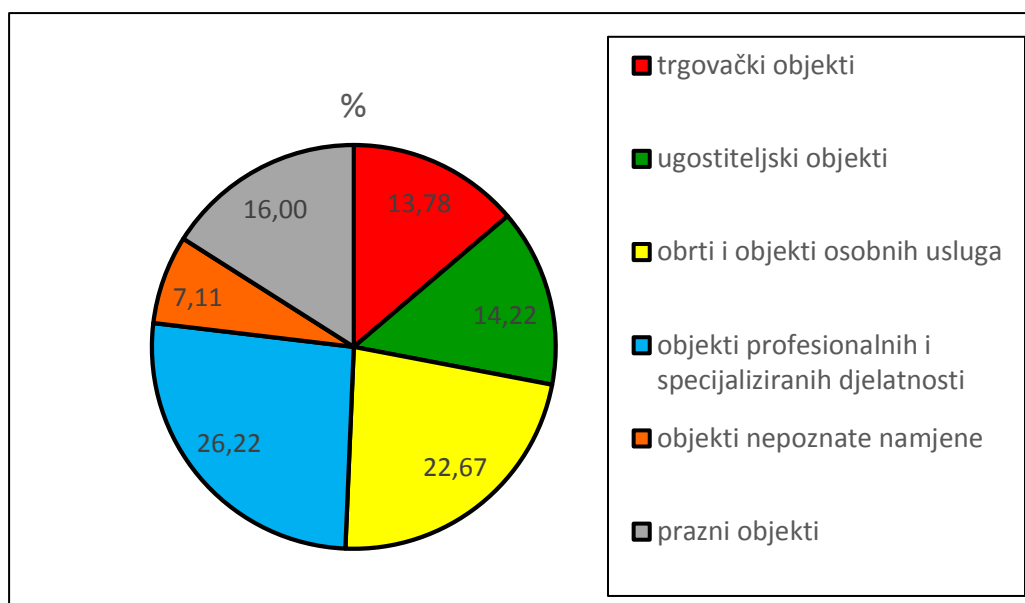
Izvor: vlastito kartiranje

Na prostoru MO Špansko – jug je malo drugačija situacija. Objekti profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti (26,22 %) su također na prvom mjestu (sl. 24). No, ovdje su obrti i objekti osobnih usluga na drugom mjestu prema udjelu (22,67 %). Najviše takvih objekata je u naselju Špansko-Oranice, no to je i logično jer je tamo najveća koncentracija stanovništva. Općenito je osim Špansko-Oranice najveća gustoća objekata bliže sjeverne granice mjesnog odbora, tj. Ulice Antuna Šoljana (sl. 23). Na južnoj granici je mnogo manja gustoća, djelomično i zbog poslovno-industrijske zone. Praznih objekata je 16 %, dok je ugostiteljskih objekata 14,22 % s najvećim udjelom na Trgu 101. brigade. Trgovačkih objekata je značajnih 13,78 %, a sveukupno je kartirano 225 objekata.

Sl. 23. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Špansko - jug

Izvor: vlastito kartiranje

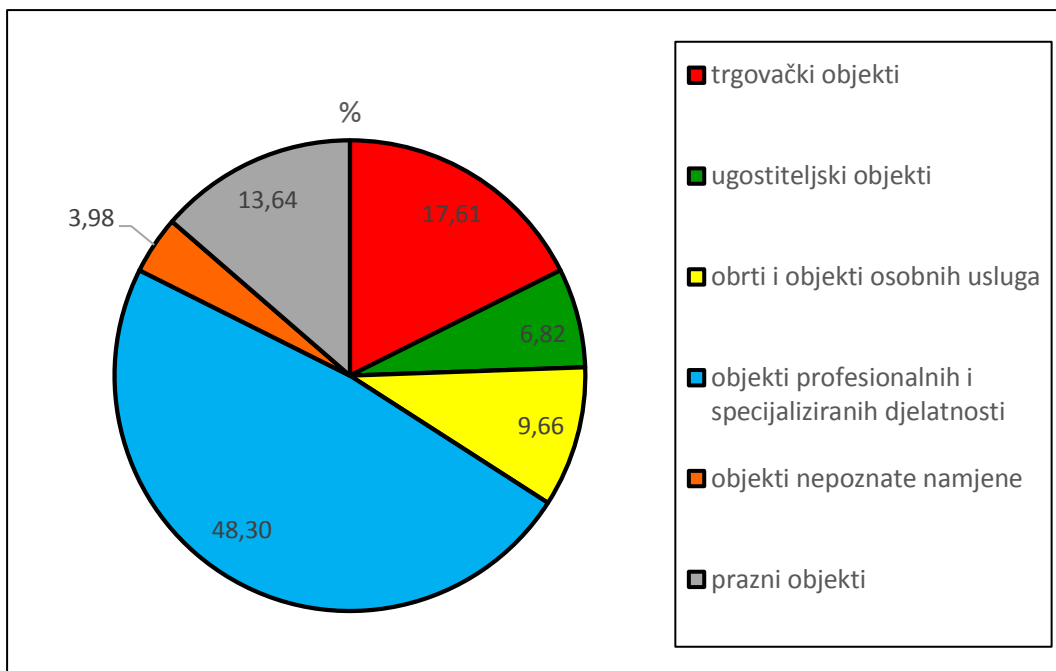

Sl. 24. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Špansko - jug

Izvor: vlastito kartiranje

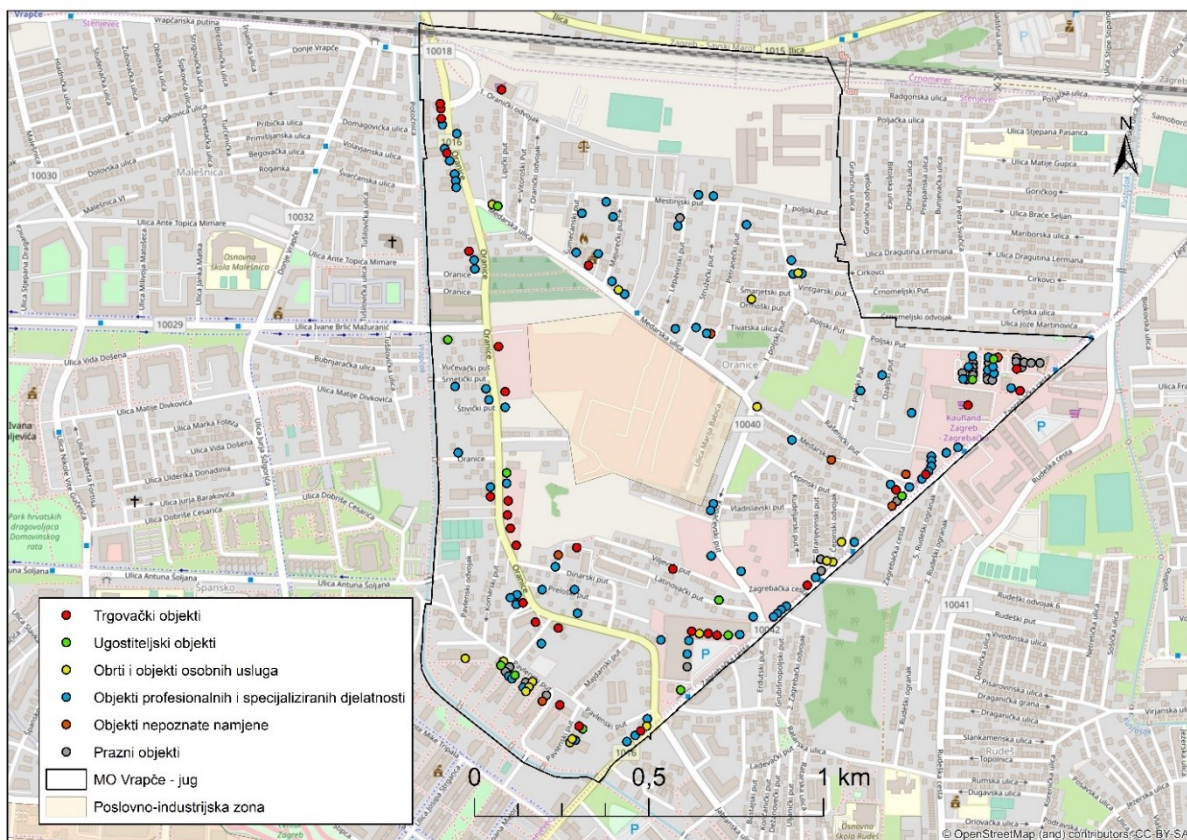
Na prostoru MO Vrapče – jug zabilježen je znatan broj objekata (190). Sveukupno je 13,64 % praznih objekata (sl. 25). Trgovački objekti (17,61 %) pretežito se odnose na trgovine rabljenih automobila, koji su posebice prisutni u Oranicama. Skoro polovica kartiranih objekata odnosi se na profesionalne i specijalizirane objekte (48,30 %). To je najveći udio među svim četvrtima. S druge strane, ugostiteljskih objekata je najmanje među svim četvrtim (6,82 %). Obrta i objekata osobnih usluga je 9,66 %. Objekti su grupirani uz Zagrebačku cestu te uz Oranice (sl. 26). Području mjesnog odbora pripada i naselje oko Pavlenskog puta. To je područje s najviše stambenih zgrada, no iako broj objekata nije velik svejedno je prisutan problem praznih objekata. Najveći centar praznih objekata su tri zgrade kraj Kauflanda i Zagrebačke ceste. Jedna od njih je poslovna zgrada u kojoj uredi na katu izgledaju popunjeni, no u prizemlju su uglavnom prazni.

Znatnu površinu obuhvaća i poslovno-industrijska zona. Uz spomenutu poslovnu zgradu velika površina u središtu mjesnog odbora pripada poslovno-industrijskoj zoni. Ovdje sjedište ima desetak tvrtki različitih djelatnosti, a ovdje se nalazi i jedna od većih teretana u Zagrebu.

Sl. 25. Struktura objekata na prostoru MO Vrapče – jug

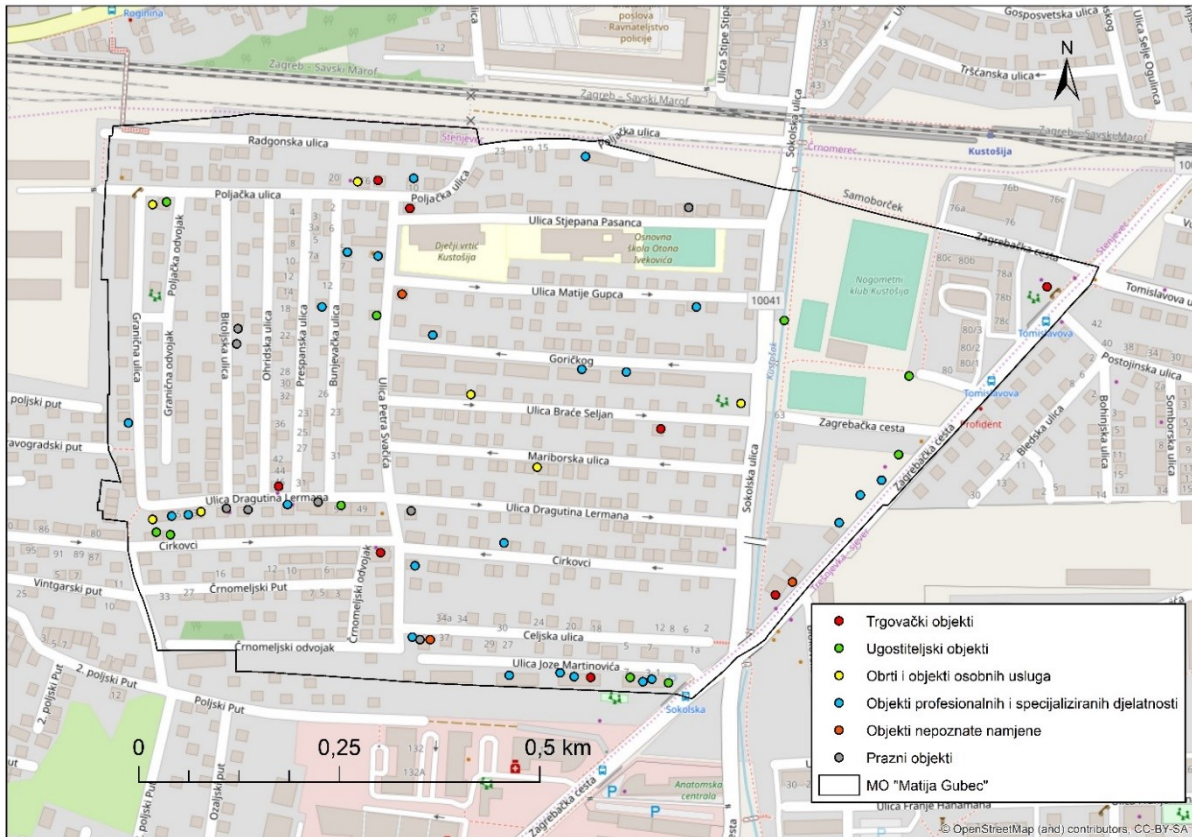
Izvor: vlastito kartiranje

Sl. 26. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Vrapče - jug

Izvor: vlastito kartiranje

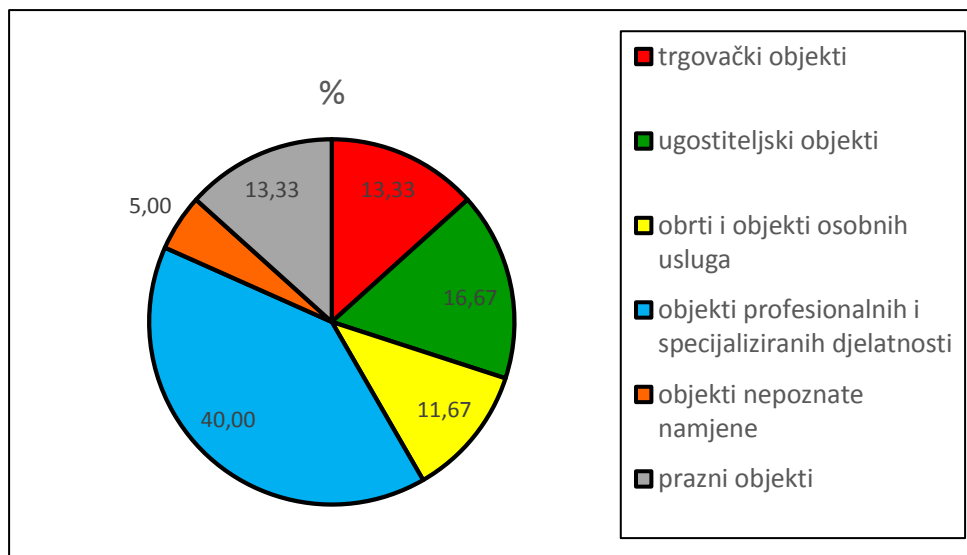
Najmanji mjesni odbor „Matija Gubec“ ujedno je i mjesni odbor s najmanje kartiranih objekata (60). Jedan od glavnih razloga za to je prevladavanje obiteljskih kuća. Tako je većina objekata smještena u poslovnim prostorima u prizemlju zgrada. To je osobito vidljivo u Ulici Dragutina Lermara i Ulici Jozе Martinovića (sl. 27).

Sl. 27. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO „Matija Gubec“

Izvor: vlastito kartiranje

Najviše je objekata profesionalnih i specijaliziranih djelatnosti (40 %) (sl. 28). Ugostiteljskih objekata je iznenađujuće mnogo (16,67 %) za prostor s relativno malim brojem stanovnika i malom cirkulacijom ljudi. Udio trgovačkih objekata jednak je kao i praznih objekata (13,33 %). Obrti i objekti osobnih usluga zauzimaju 11,67 % udjela.

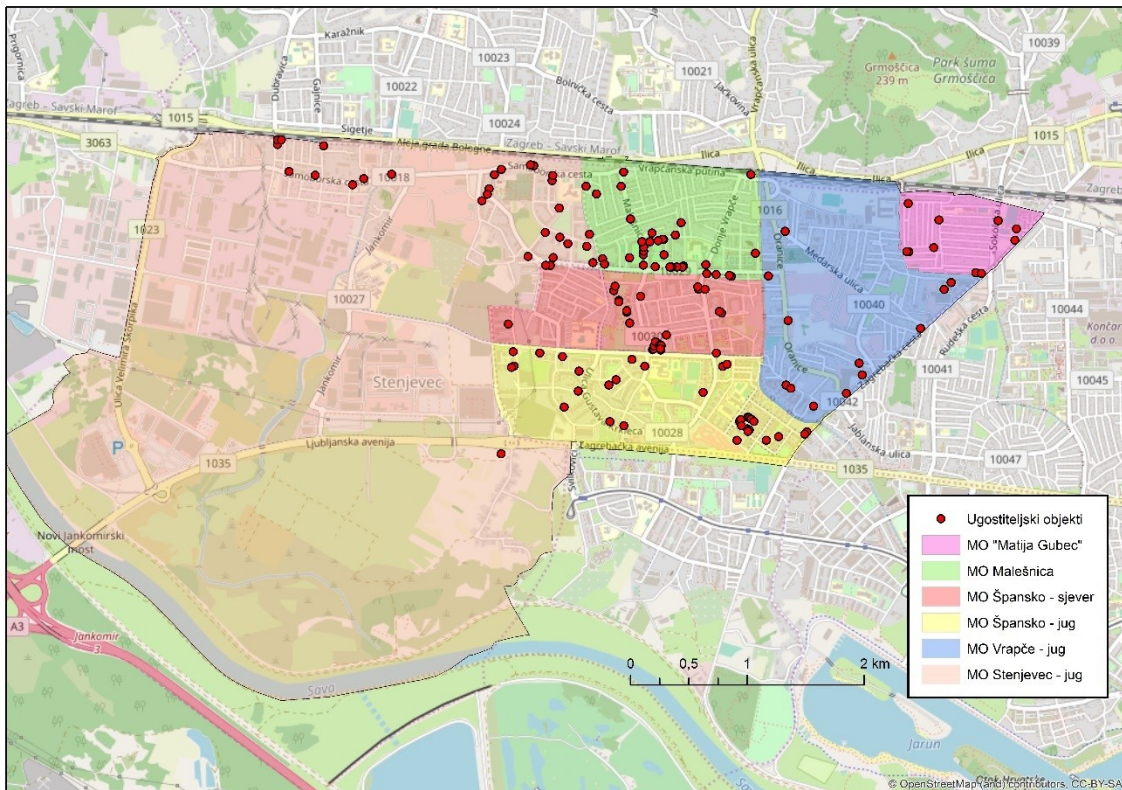
Sl. 28. Struktura objekata na prostoru MO „Matija Gubec“

Izvor: vlastito kartiranje

Ugostiteljski objekti su mjesta okupljanja ljudi, a to se posebice odnosi na kafiće, koji su najzastupljeniji ugostiteljski objekt u Stenjevcu. To su mjesta koja u isto vrijeme mogu okupiti veći broj ljudi. Osim toga, ljudi se relativno duže zadržavaju u ugostiteljskim objektima. Osim toga, kafići su češće locirani na prostorima s većom cirkulacijom ljudi. Upravo zato nam prostorna raspodjela ugostiteljski objekata može dati solidnu sliku o središtima Stenjevcu, tj. o dijelovima četvrti u kojima se okuplja najveći broj ljudi. Vidljivo je da najveća koncentracija ugostiteljskih objekata na Trgu 101. brigade u naselju Špansko-Oranice (sl. 29). Ako se uzme u obzir da je ovo novo naselje s velikim brojem mladih obitelji, kao i da je u neposrednoj blizini osnovne škole, odnosno sportskih igrališta u dvorištu škole, razumljivo je da se ovo može smatrati centrom MO Špansko - jug.

Drugi centar po važnosti u Stenjevcu je tržnica Špansko, o čijoj važnosti se već pisalo u radu. Ona se prema ovom kartiranju identificira kao centar MO Špansko - sjever. U MO Špansko - sjever još treba izdvojiti Trg Ivana Kukuljevića. Iako je gustoća ugostiteljskih objekata na njemu manja nego na tržnici broj klupa i sprava za igranje djece je značajan, stoga ovaj trg također okuplja veliki broj ljudi. Centar MO Malešnica nije na nekom trgu, budući da ne postoji značajan trg u mjesnom odboru, nego oko križanja ulice Ante Topić Mimare i ulice Malešnica. Centar MO Stenjevec - jug je oko župne crkve, no to je prvenstveno vidljivo nedjeljom. Kafići u ovom dijelu četvrti su relativno maleni tako da njihova sposobnost

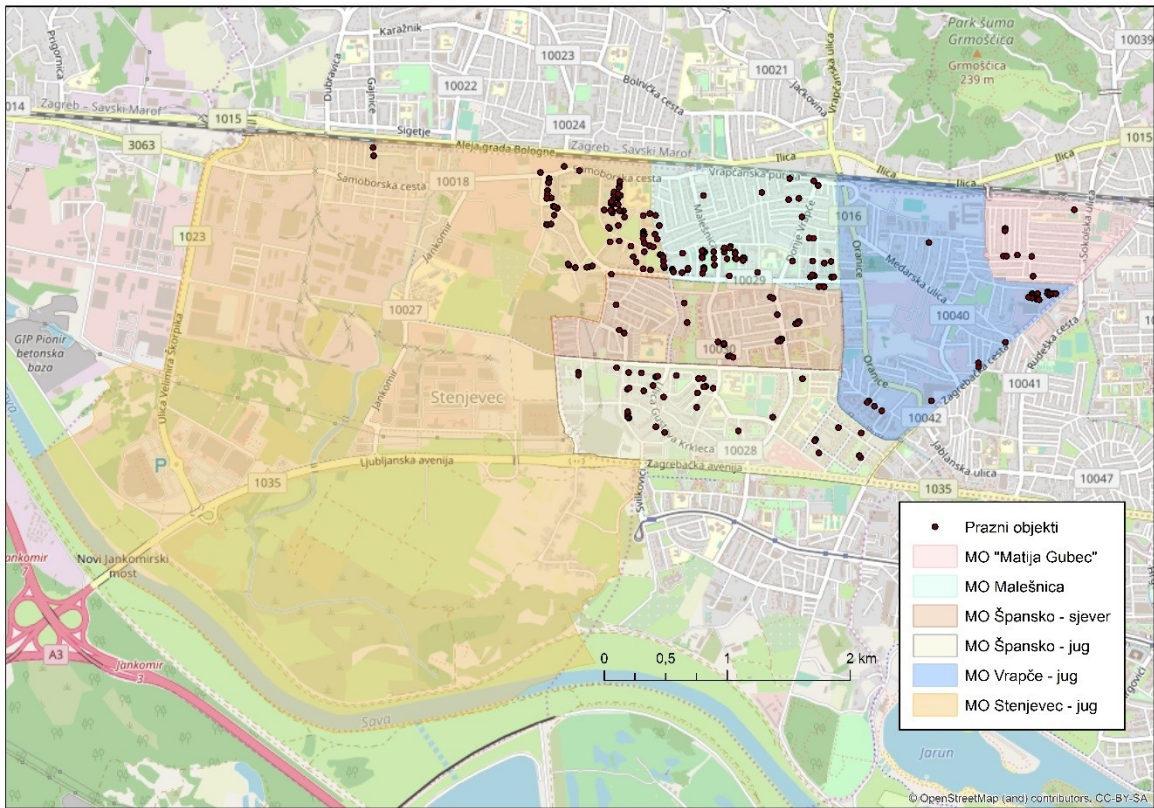
okupljanja ljudi nije toliko velika. Na području MO Vrapče - jug se teško može govoriti o centru mjesnog odbora, ali zbog svoje prometne važnosti može se izdvojiti područje Zagrebačke ceste oko Kauflanda. Na prostoru MO „Matija Gubec“ situacija je vrlo slična, ne postoji središnji trg niti središnja ulica u kojoj je značajnije okupljanje ljudi. Može se izdvojiti područje oko NK Kustošija uz potok Črnomerec.

Sl. 29. Gustoća ugostiteljskih objekata na području Stenjeveca

Izvor: vlastito kartiranje

Kartiranjem je uočen veliki postotak praznih objekata, a značajan je i udio objekata nepoznate namjene koji su u većini slučajeva, također prazni. Najveći broj praznih objekata vidljiv je na prostoru Stenjeveca – jug (sl. 30). Više od 25 % objekata u Stenjevcu – jug je prazno. Postoje tri centralne lokacije praznih prostora u mjesnom odboru. Glavna je Ulica Zlatka Šulentića. To je veoma mirna ulica u kojoj nije velika fluktuacija pješaka. U prilog tome ide i činjenica da je do nedavno u ovoj ulici postojala trgovina mješovite robe koja se zatvorila zbog nekoliko pljački. Izgradnjom nove autobusne stanice linije 119 u neposrednoj blizini, fluktuacija se malo poboljšala, ali ne previše. Većina praznih objekata na ovoj lokaciji izgleda napušteno, tj. kao da su nekad imali svoju svrhu.

Sl. 30. Prostorna raspodjela praznih objekata po mjesnim odborima u Stenjevcu

Izvor: vlastito kartiranje

Drugi centar lokacije praznih objekata je Trg hrvatskih pavlina. Ovo je najveći trg u mjesnom odboru i jedan od najvećih u četvrti, te se na njemu nalazi gimnazija, stoga ova činjenica začuđuje. No, većina praznih objekata nalazi se u istoj zgradi, stoga vjerojatno u tome treba tražiti razlog za ovu pojavu. Treći centar praznih prostora su dvije zgrade u Ulici hrvatskih branitelja, njihovi ulazi su okrenuti na dvorišnu stranu u kojoj je izrazito slaba cirkulacija ljudi, a i nalazi se nekoliko stepenica ispod okolnog prostora. Stoga su poslovni prostori vrlo slabo uočljivi i nisu nikad bili korišteni. Problem praznih objekata vidljiv je i na Malešnici, pogotovo s dvorišne strane stambenih zgrada. Na tom području je manja fluktuacija ljudi, tako da je to razumljivo. Na prostoru Vrapče – jug je veliki broj praznih objekata u tri novije stambene zgrade osmo-katnice, no postoji mogućnost da će se u tom području situacija poboljšati, budući da su zgrade relativno novije. U Španskom je najviše praznih objekata unutar prolaza između zgrada. Sve u svemu, problem je izrazito uočljiv, no sličan problem je prisutan i u centralnim dijelovima grada gdje je mnogo veća fluktuacija ljudi, tako da je pitanje što se može učiniti da se ova situacija poboljša.

Analizom kartiranja uočeno je grupiranje pojedinih objekata u određenim dijelovima četvrti. Primjerice, saloni automobila su gotovo isključivo smješteni na Oranicama ili u Samoborskoj ulici. No, da bi se sa sigurnošću mogao utvrditi razlog takvog grupiranja potrebno je provesti daljnja istraživanja. Uočeno je da prevladavaju objekti specijaliziranih i profesionalnih djelatnosti s velikim udjelom praznih objekata, a najviše kartiranih objekata je na Malešnici, iako je mjesni odbor s najvećom gustoćom naseljenosti Špansko – sjever. Problem većeg broja praznih objekata dovodi do pretpostavke da će u budućnosti prevladavati gradnja stambenih zgrada bez poslovnih prostora. Kartiranjem su kao centri četvrti prepoznati Trg 101. brigade, Trg Ivana Kukuljevića i prostor oko križanja ulica Ante Topić Mimare i Malešnica, kao i tržnica Špansko, posebice vikendom u jutarnjim satima.

5. Zaključak

U radu su postavljene dvije hipoteze:

1. Prazni objekti su vrlo zastupljeni u pojedinim dijelovima četvrti

Ova hipoteza je potvrđena. Ustanovljeno je da postoji problem većeg broja praznih objekata u Stenjevcu, što se slaže s istraživanjima u drugim dijelovima Zagreba. Što se tiče prostorne raspodjele praznih objekata, utvrđeno je da oni prevladavaju u mjesnom odboru Stenjevec – jug i to u tri glavna područja - Ulica Zlatka Šulentića, blizina crkve, Trg hrvatskih pavlina. Osim toga, postoji nekoliko područja u drugim mjesnim odborima gdje je grupiranje praznih objekata vidljivo. Primjerice područje oko Ulice Milivoja Matošeca na Malešnici ili područje iza Kauflandu u mjesnom odboru Vrapče – jug. To potvrđuje hipotezu o velikom zastupljenosti praznih objekata u pojedinim dijelovima četvrti.

2. S vremenom je došlo do prostornog grupiranja različitih vrsta poslovnih objekata

Ova hipoteza je djelomično potvrđena. Ustanovljeno je grupiranje različitih vrsta pojedinih objekata, ali ne u tolikoj mjeri da hipoteza može biti potvrđena. Primjerice, utvrđeno je grupiranje zdravstvenih objekata u Stenjevcu, ugostiteljskih objekata na Trgu 101. brigade i tržnice Špansko, kao i trgovačkih objekata na tržnici Špansko, te obrta i objekata osobnih usluga oko južnog dijela Ulice Malešnica i salona rabljenih automobila u dijelu Oranica. No, to nije dovoljno da bi ova hipoteza mogla biti potvrđena.

Sve u svemu, rad je ispunio svoj cilj i utvrđena je cjelokupna prostorna struktura Stenjeveca. Ustanovljeno je kako se prostorna struktura Stenjeveca mijenjala kroz povijest i kako su se vremenom počele graditi stambene zgrade umjesto obiteljskih kuća. Isto tako, utvrđen je trend gradnje stambenih zgrada s ravnim krovovima posljednjih godina, umjesto stambenih zgrada s kosim krovovima što je bio trend početkom urbanizacije ovog prostora, odnosno 70-ih i 80-ih godina 20. stoljeća. Zaključeno je kako je sve manje poljoprivrednog zemljišta i kako nema velike gradnje u industrijsko-poslovnoj zoni posljednjih godina. Ako dolazi do gradnje uglavnom se radi o trgovačkim objektima ili skladištima. Gradnja novih industrijskih pogona je rijetka. S druge strane, stambene zgrade sve češće se grade na mjestima srušenih obiteljskih kuća. Isto tako, zgrade se sve češće grade bez poslovnih prostora u prizemlju. Razlog za to je veliki broj praznih poslovnih prostora, stoga nema potrebe za gradnjom novih zgrada s poslovnim prostorima pa projektanti radije projektiraju zgrade sa stambenim prostorom u prizemlju jer je to sigurnija investicija. To je posebice vidljivo u novom naselju oko LILI zgrada. Iako je izgrađeno nekoliko zgrada u kojima živi

veliki broj ljudi, a starije zgrade s poslovnim prostorima su relativno udaljene ipak je broj poslovnih prostora vrlo malen. Upravo ovo područje predstavlja najveći potencijal širenja četvrti, te se već desetak godina na ovom prostoru grade nove stambene zgrade i vrlo vjerojatno će se taj proces nastaviti i u budućnosti.

Dostupnost rekreacijskih funkcija i prometna dostupnost su relativno zadovoljavajuće, dok to nije slučaj kod dostupnosti obrazovnih i kulturnih funkcija. Ipak, iako je mreža autobusnih linija relativno dobro zamišljena, na nekim linijama je potrebno povećati učestalost polazaka. Zaključno, povećanjem broja stanovnika četvrti potrebna su veća ulaganja u razne funkcije četvrti kao što su obrazovne i kulturne funkcije, a to Grad Zagreb na prostoru Stenjevcu uglavnom ne radi, stoga je to potrebno promijeniti inače će se s daljnjim povećanjem stanovništva dostupnost svih funkcija, kao i kvaliteta života u Stenjevcu smanjiti.

Literatura i izvori

Literatura

1. Bedić, Ž., Šlauš, M., 2010: Supernumerary teeth and pseudarthrosis of the mandible in a young male from the mediaeval cemetery in Stenjevec. *Bulletin of the International association for paleodontology*, 4 (1), 4-10
- 2. Begić, I., 2011: *Promjene prostorne strukture Peščenice*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 3. Benaković, S., 2012: *Promjene u prostornoj strukturi gradske četvrti Trnje*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 4. Bjelić, Ž., 2011: *Turizam kao faktor transformacije prostorne strukture Crikvenice* Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 5. Buhin, I., Mijatović, A. (ur.), 1985: *Župa Uznesenja Marijina Stenjevec*, RKT. Župa Stenjevec, Zagreb
- 6. Bunčić, M., 2010: Naseobinski pokazatelji kasnog srednjeg vijeka zagrebačkog nalazišta Stenjevec, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 69-110
- 7. Čupić, A., 2015: *Kvaliteta života u Gradu Zagrebu*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 8. Dikšić, I., 1953: *Geografija općine Stenjevec*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 9. Furjan, M., 2018: *Prostorna struktura zagrebačke Trešnjevke*. Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 10. Galović, M., 2018.: Špansko dobiva novi trgovački centar s brojnim sadržajima, *Jutarnji list*, 14. ožujka, <https://www.jutarnji.hr/domidizajn/eksterijeri/spansko-dobiva-novi-trgovacki-centar-s-brojn timer-sadrzajima/7023216/> (27. 8. 2019.)
- 11. Gašparac, K., 2012: *Razvoj prostorne strukture Velike Gorice od sredine 20. stoljeća*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 12. Gašparović, S., 2017: Transport disadvantaged spaces of the city of Zagreb, *International Journal for Traffic and Transport Engineering*, 7 (4), 516 – 533
- 13. Ivković, H., 2019: Uskoro počinju radovi na tržnici u Španskom, *Večernji list*, 17. kolovoza, <https://www.vecernji.hr/zagreb/uskoro-pocinju-radovi-na-trznici-u-spanskom-1339020>

- 14. Kos, K., 2012: *Razvoj prostorne strukture Sesveta od sredine 20. stoljeća*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 15. Krstić, L., 2014: *Razvoj prostorne strukture Zadra nakon drugog svjetskog rata*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 16. Markešić, T., 2012: *Razvoj socio-prostorne strukture Bjelovara*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 17. Markušić, M., 2013: *Transformacija prostorne strukture gradske četvrti Donji grad*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 18. Matijašec, M., 2014: *Prostorna struktura gradske četvrti Črnomerec*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 19. Nikolaš, N., 2008: *Prostorne strukture Požege*, Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 20. Njegač, D., Gašparović, S., Stipešević, Z., 2010: Promjene u funkcionalno-prostornoj strukturi Osijeka nakon 1991. godine, *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), 101-118
- 21. Njegač, D., Gašparović, S., Stipešević, Z., 2011: Promjene u morfološkoj strukturi Osijeka nakon 1991. godine, *Acta Geographica Croatica*, 38 (1), 59-74
- 22. Omazić, M., 2019: *Kvaliteta života i funkcionalna opremljenost Gradske četvrti Stenjevec*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 23. Pašalić, J., 2011: *Promjene u prostornoj strukturi Vukovara na početku 21. stoljeća*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 24. Prelogović, V., 2004: The Socio-Spatial Structure of a City: the Example of Zagreb. *Hrvatski geografski glasnik*, 66 (1), 29-46
- 25. Prelogović, V., 2009: Primjena faktorske analize u istraživanju socio-prostorne strukture grada: primjer Zagreba, *Hrvatski geografski glasnik*, 71 (1), 67-82
- 26. Smukavić, M., 2012: *Promjene prostorne strukture Karlovca od sredine 20. stoljeća*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 27. Sviben, I., 2019: *Analiza funkcionalno-prostorne strukture kao aspekta budućeg razvoja Grada Krapine*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 28. Šlauš, M., 2002: Demography and pathology of the medieval population from Stenjevec. *Opuscula archaeologica*, 26 (1), 257-273
- 29. Šmit, K., Duič, V., Krajnik, D., 2011: Utjecaj etapne gradnje na funkcionalnost stambenih naselja Špansko-Oranice i Vrbani III. u Zagrebu, *Prostor*, 405-415

- 30. Švec, L., 2011: *Promjene u funkcionalno-prostornoj strukturi Čakovca od 1991. godine do danas*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- 31. Valožić, L., Radeljak, P., Grbac Žiković, R., 2012: Prostorna analiza upisnih područja osnovnih škola u Gradu Zagrebu, *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), 27-51
- 32. Vresk, M., 1986: Neki pokazatelji funkcionalno-prostorne strukture Zagreba, *Acta Geographica Croatica*, 21 (1), 45-53
- 33. Vresk, M., 2002: *Grad i ubranizacija*, Školska knjiga, Zagreb
- 34. Žuljić, S., 1978: *Bilješke o Zagrebu : (1953-1978) : [društveni plan dugoročnog razvoja Grada Zagreba do godine 2000*, Ekonomski institut, Zagreb

Izvori

- Izvor 1: <https://www.ostitusabrezovackog.hr/o-skoli/> (27. 8. 2019.)
- Izvor 2: <http://os-oivekovica-zg.skole.hr/skola/povijest> (27. 8. 2019.)
- Izvor 3: <https://ispu.mgipu.hr/> (27. 8. 2019.)
- Izvor 4: <https://www.google.com/earth/> (27. 8. 2019.)
- Izvor 5: <https://zagreb.hr/srednje-skole-grad-zagreba/22067> (27. 8. 2019.)
- Izvor 6: <http://www.vrtici.zagreb.hr/default.aspx?id=109> (27. 8. 2019.)
- Izvor 7: <http://www.vrtici.zagreb.hr/default.aspx?id=107> (27. 8. 2019.)
- Izvor 8:
http://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/odgoj_obrazovanje_spot/PODACI%20%20SLOBODNIM%20MJESTIMA%20U%20GRADSKIM%20VRTICIMA%20stanje%20na%20dan%202.9.2019..xls (25. 9. 2019.)
- Izvor 9:
http://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/odgoj_obrazovanje_spot/PRIVATNI%20I%20VJERSKI%20VRTICI%20NA%20DAN%2031.08.2019.xls (25. 9. 2019.)
- Izvor 10: <https://uha.hr/rezultati-natjecaja-za-izradu-idejnog-arhitektonsko-urbanistickog-rjesenja-djecjeg-vrtica-stenjevec/> (27. 8. 2019.)
- Izvor 11: <https://gis.zrinjevac.hr/> (27. 8. 2019.)
- Izvor 12: www.booking.com (27. 8. 2019.)
- Izvor 13: <https://www.gradskagroblja.hr/default.aspx?id=298> (27. 8. 2019.)

- Izvor 14: <http://www.d-a-z.hr/hr/aktualna-tema/rezultati-natjecaja-zatvoreni-bazen-spansko-oranice,4759.html> (27. 8. 2019.)
- Izvor 15: <https://www.zagreb.hr/mjesni-odbori/13418> (27. 8. 2019.)
- Izvor 16: https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/strategijsko_planiranje/RSZG%202020%20%20layout_publicacija_velika%204.6.pdf (27. 8. 2019.)
- Izvor 17: Centar za kulturu i obrazovanje Susedgrad, 2017: *Strateške smjernice rada i razvoja Centra za kulturu i obrazovanje Susedgrad od 2018. do 2021. godine*, <http://www.czkiio-susedgrad.hr/datoteke/dokumenti/2018/Strateske%20smjernice.pdf> (27. 8. 2019.)
- Izvor 18: Centar za kulturu i obrazovanje Susedgrad, n. d.: *Izvještaj o programima Centra za kulturu i obrazovanje Susedgrad u 2018. godini*, <http://www.czkiio-susedgrad.hr/datoteke/dokumenti/2019/Izvjestaj%20o%20programima%20Centra%20za%20kulturu%20i%20obrazovanje%20Susedgrad%20u%202018.%20godini.pdf> (27. 8. 2019.)
- Izvor 19: Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, Narodne novine 63/08
- Izvor 20: Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada, 2018. *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2018*: https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/statistika/ZG_Statisticki_ljetopis_2018.pdf
- Izvor 21: Osnovna škola Ante Kovačića, 2018: *Godišnji plan i program rada Osnovne škole Ante Kovačića za školsku 2018./2019. godinu*, <http://os-akovacica-zg.skole.hr/upload/os-akovacica-zg/images/static3/1214/File/Godi%C5%A1nji%20plan%20i%20program%202018-2019.pdf> (27. 8. 2019.)
- Izvor 22: Osnovna škola Malešnica, 2018: *Godišnji plan i program rada*, http://os-malesnica-zg.skole.hr/upload/os-malesnicazg/images/static3/1574/File/GODI%C5%A0NJI%20PLAN%20RADA%20O%20%C5%A0%20MALE%C5%A0NICA_2018_2019.pdf (27. 8. 2019.)
- Izvor 23: Osnovna škola Otona Ivekovića, 2018: *Godišnji plan i program*, http://os-oivekovica-zg.skole.hr/upload/os-oivekovica-zg/images/static3/1089/attachment/Godisnji_plan_za_sk._god._2018-2019_web.pdf (27. 8. 2019.)

- Izvor 24: Osnovna škola Špansko Oranice, 2018: *Godišnji plan i program rada za školsku godinu 2018./2019.*, <http://os-spansko-oranice-zg.skole.hr/upload/os-spansko-oranice-zg/images/newsimg/1236/File/Godi%C5%A1nji%20plan%20i%20program%202018%20019.%20za%20web.pdf> (27. 8. 2019.)
- Izvor 25: Osnovna škola Tituša Brezovačkog, 2018: *Godišnji plan i program rada škole školske 2018./2019. godine*, <https://www.ostitusabrezovackog.hr/wp-content/uploads/2018/10/GPP2018-2019-ORIGINAL.doc-za-web.pdf> (27. 8. 2019.)
- Izvor 26: *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011: stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu*, www.dzs.hr (27. 8. 2019.)
- Izvor 27: *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011: stanovništvo prema starosti i spolu po gradskim četvrtima Grada Zagreba*, www.dzs.hr (27. 8. 2019.)
- Izvor 28: Srednja škola ban Josip Jelačić, 2018: *Godišnji plan i program rada Srednje škole ban Josip Jelačić školska godina 2018./2019.* <http://www.ss-ban-jjelacic-zapresic.skole.hr/index.php?doc=article&docid=1#dokum> (27. 8. 2019.)

Popis slika, tablica, priloga

Popis slika

Sl. 1. Prostorni obuhvat Stenjeveca	9
Sl. 2. Zračna snimka Stenjeveca iz 1968. godine	10
Sl. 3. Satelitska snimka Stenjeveca 2001. godine	11
Sl. 4. Satelitska snimka Stenjeveca 2009. godine	12
Sl. 5. Satelitska snimka Stenjeveca 2018. godine	13
Sl. 6. Usporedba dobno-spolne strukture stanovništva Stenjeveca i Grada Zagreba 2011. godine	15
Sl. 7. Usporedba obrazovne strukture stanovništva Stenjeveca i Grada Zagreba 2011. godine	16
Sl. 8. Prostorna raspodjela srednjih škola u Gradu Zagrebu 2019. godine	17
Sl. 9. Prostorna raspodjela dječjih vrtića i osnovnih škola na prostoru Stenjeveca u 2019. godini	19

Sl. 10. Prostorna raspodjela sportskih terena na prostoru Stenjeveca u 2019. godini	21
Sl. 11. Šetnica uz potok Vrapčak	22
Sl. 12. Prostorna raspodjela turističkog smještaja u Stenjevcu u lipnju 2019. godine prema web-stranici booking.com	24
Sl. 13. Linije javnog prijevoza i dostupnost stanica javnog prijevoza u Stenjevcu u lipnju 2019. godine	26
Sl. 14. Primjer gradnje visokih stambenih zgrada oko obiteljskih kuća u Stenjevcu.....	29
Sl. 15. Struktura kartiranih objekata prema kategoriji na području Stenjeveca.....	30
Sl. 16. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na području Stenjeveca	31
Sl. 17. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Stenjevec - jug.....	32
Sl. 18. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Stenjevec - jug	33
Sl. 19. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Malešnica.....	34
Sl. 20. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Malešnica.....	34
Sl. 21. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Špansko – sjever	36
Sl. 22. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Špansko - sjever.....	36
Sl. 23. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Špansko - jug	37
Sl. 24. Struktura kartiranih objekata na prostoru MO Špansko - jug.....	38
Sl. 25. Struktura objekata na prostoru MO Vrapče – jug.....	39
Sl. 26. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO Vrapče - jug	39
Sl. 27. Prostorna raspodjela kartiranih objekata na prostoru MO „Matija Gubec“	40
Sl. 28. Struktura objekata na prostoru MO „Matija Gubec“	41
Sl. 29. Gustoća ugostiteljskih objekata na području Stenjeveca	42
Sl. 30. Prostorna raspodjela praznih objekata po mjesnim odborima u Stenjevcu	43

Popis tablica

Tab. 1. Mjesni odbori Stenjeveca prema broju stanovnika i gustoći naseljenosti 2011. godine	15
Tab. 2. Usporedba broja učenika, razrednih odjela i prosječnog broja učenika po razrednom odjelu u osnovnim školama u Stenjevcu u šk. god. 2010./2011. i šk. god. 2018./2019.....	18
Tab. 3. Slobodna mjesta u gradskim, privatnim i vjerskim vrtićima u Stenjevcu u pedagoškoj godini 2019./2020.....	20

Popis priloga

Prilog 1. Priprema za izvođenje nastavnog sata iz Geografije

Ime i prezime	Mislav Zuanović	
Škola	Gimnazija Lucijana Vranjanina	
Naziv nastavnog sata	Prostorna struktura zagrebačke gradske četvrti Stenjevec	
Razred i datum	2. razred	
Tip sata	obrada	
1. Geografska znanja i vještine	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode učenja u završnom dijelu sata
	<ul style="list-style-type: none"> - Usporediti morfološku strukturu različitih dijelova Stenjevec. - Objasniti uzroke grupiranja praznih objekata na određenim lokacijama. - Objasniti odnos morfološke strukture i mreže linija javnog prijevoza. - Ocijeniti potrebu za poboljšanjem mreže javnog prijevoza. - Izdvojiti centre Stenjevec. 	<ul style="list-style-type: none"> - Usporedi morfološku strukturu pojedinih dijelova Stenjevec. - Objasni uzroke grupiranja praznih objekata na određenim lokacijama i pokaži ih na karti. - U kakvom su odnosu morfološka struktura i mreža linija javnog prijevoza? - Ima li prema tvome mišljenju dovoljno rekreacijskih sadržaja u Stenjevcu? - Izdvoji glavne centre Stenjevec i pokaži ih na karti.

<p>2. Kompetencija <i>učiti kako učiti</i></p>	<p>Samostalno primjenjuje strategije analize tematskih karata i fotografija.</p> <p>Samostalno analizira dijagrame.</p>	
<p>3. Komunikacijska kompetencija</p>	<p>Razvijati usmenu komunikaciju na standardnom hrvatskom jeziku.</p> <p>Sudjelovati u razgovoru s učiteljem i drugim učenicima.</p>	
<p>4. Socijalna kompetencija</p>	<p>Razvijati sposobnost slušanja učitelja i drugih učenika.</p> <p>Razvijati vještinu rada u grupi.</p> <p>Uvažavati mišljenje drugih.</p>	
<p>Tijek nastavnog sata</p>		
<p>Etape sata</p>	<p>Cilj etape</p>	<p>Aktivnosti učenika</p>
<p>Uvod</p>	<p>provjera predznanja</p> <p>poticanje znatiželje</p> <p>najava cilja nastavnog sata</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Odgovara na pitanja učitelja o prostornoj strukturi s naglaskom na morfološku i funkcionalno-prostornu strukturu. - Odgovara na pitanja učitelja o Stenjevcu.

<p>Glavni dio sata</p>	<p>naučiti temeljne pojave i procese funkcionalne i morfološke strukture Stenjevca</p> <p>razvijati vještine: čitanja grafičkih prikaza, interpretiranja geografskog sadržaja na geografskim kartama, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila skupnog rada</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Svaki učenik izvlači fotografiju snimljenu u nekom mjesnom odboru Stenjevca i na temelju fotografije se priključuje svojoj skupini - U skupini analizira morfološku i funkcionalnu strukturu jednog mjesnog odbora pomoću satelitske snimke i izvučenih fotografija (1 skupina = 1 mjesni odbor, 6 skupina). - Prezentira zaključke svoje skupine, a na potpitanja učitelja odgovara cijela skupina. - Promatrajući kartu prostorne raspodjele sportskih terena na prostoru Stenjevca analizira dostupnost rekreativnih funkcija. Zaključuje o broju sportskih terena i o njihovoj prostornoj raspodjeli. Prosuđuje ima li dovoljno rekreacijskih sadržaja u Stenjevcu - Promatrajući kartu prometne dostupnosti stanica javnog prijevoza i mrežu linija autobusnog prijevoza, analizira prometnu dostupnost Stenjevca. Stavlja u odnos mrežu linija javnog prijevoza s morfološkom strukturom. Predlaže novu autobusnu liniju, ako uvidi potrebu za njom. - Analizira kartu prostorne raspodjele poslovnih prostora. Uspoređuje udio pojedinih objekata prema dijelu četvrti. Uočava prostorno grupiranje praznih objekata. Objašnjava zašto je više praznih objekata na određenim lokacijama. - Analizira kartu prostorne raspodjele ugostiteljskih objekata. Na temelju nje izdvaja centre četvrti.
<p>Završni dio sata</p>	<p>primijeniti naučeno</p> <p>formativno vrednovati</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jedan učenik dolazi pred ploču, pred kartu Stenjevca i odgovara na pitanja iz prvog dijela pripreme. Drugi učenik dobiva zadatak da prati točnost njegovih odgovora i da na kraju njegovog odgovaranja kaže koju ocjenu je učenik zaslužio i da to obrazloži.

--	--	--

Plan školske ploče: Prostorna struktura zagrebačke gradske četvrti Stenjevec

Morfološka struktura

- a) Stenjevec – jug – pravilna mreža ulica, prevladava poslovno-industrijska zona, veliki udio poljoprivrednog zemljišta, stambene zgrade pretežito na sjeveroistočnom djelu, na sjeverozapadnom prevladavaju obiteljske kuće
- b) Malešnica – pravilna mreža ulica, prevladavaju obiteljske kuće s niskim stambenim zgradama između njih, na južnom dijelu prevladavaju stambene zgrade s dječjim parkovima između njih
- c) Špansko – sjever – pravilniji raspored ulica, zgrade na istoku su znatno starije
- d) Špansko – jug – noviji dio ima pravilniju mrežu ulica nego stariji dio, stambene zgrade, novije zgrade imaju više etaža i ravnije krovove.
- e) Vrapče – jug – nepravilnija mreža ulica, obiteljske kuće dvokatnice, paralelno okrenute na ulicu, dvostrešni krovovi, na rubnim dijelovima više stambene zgrade s ravnim krovovima
- f) „Matija Gubec“ – pravilna mreža ulica, obiteljske kuće dvokatnice, paralelno okrenute na ulicu, dvostrešni krovovi,

Funkcionalno-prostorna struktura

Prometna dostupnost – zadovoljavajuća mreža javnog prijevoza, ali nedovoljno polazaka glavnih autobusnih linija

Dostupnost rekreativnih funkcija – veći broj sportskih terena vezanih uz škole

Poslovna funkcija – prevladavaju objekti specijalizirane i profesionalne djelatnosti

Prazni objekti – u prostorno marginaliziranim dijelovima četvrti

Centri četvrti – Trg 101. brigade, tržnica, križanje Ulice Malešnica i Ulice Ante Topića Mimare, Trg Ivana Kukuljevića

Nastavne metode i oblici rada: metoda razgovora, neizravna grafička metoda i metoda usmenog izlaganja; rad u skupini i frontalni rad,

Nastavna sredstva i pomagala: satelitske snimke (satelitska snimka MO Stenjevec – jug, satelitska snimka MO Vrapče – jug, satelitska snimka MO Malešnica, satelitska snimka MO Špansko – sjever, satelitska snimka MO Špansko – jug, satelitska snimka MO „Matija Gubec“), fotografije (nekoliko fotografija iz svakog mjesnog odbora u četvrti), grafički prilozi (karta prostorne raspodjele sportskih terena na prostoru Stenjevec, karta prometne dostupnosti stanica javnog prijevoza i mrežu linija autobusnog prijevoza u Stenjevcu, karta prostorne raspodjele poslovnih prostora u Stenjevcu, karta prostorne raspodjele ugostiteljskih objekata u Stenjevcu), ppt prezentacija, internet

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Njegač, D., Gašparović, S., Stipešević, Z., 2010: Promjene u funkcionalno-prostornoj strukturi Osijeka nakon 1991. godine, *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), 101-118
- Njegač, D., Gašparović, S., Stipešević, Z., 2011: Promjene u morfološkoj strukturi Osijeka nakon 1991. godine, *Acta Geographica Croatica*, 38 (1), 59-74
- Pacione, M., 2013: *Urban geography: a global perspective*, Routledge, New York
- Vresk, M., 2002: *Grad i ubranizacija*, Školska knjiga, Zagreb
- Zuanović, M., 2019: *Prostorna struktura zagrebačkog naselja Stenjevec*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Prilozi